

FORANDRINGER I FORSTÅElsen AF DEN GODE SOCIALARBEJDER INDEN FOR FORSORGSOMRÅDET

Et kvalitativt casestudie af forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder inden for
forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First-strategien

Anslag 167.064 inkl. mellemrum

Forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet

Et kvalitativt casestudie af forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First-strategien

Changes in the understanding of the good social worker in the field of homeless hostel

A qualitative case study of the changes in the understanding of the good social worker in the field of homeless hostel after the introduction of the Housing First strategy

Forfatter: Feline Tietgen

Vejleder: Ninna Meier

Semester: 4. semester, Kandidatspeciale, juni 2022

Studieretning: Kandidat i Socialt Arbejde

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Abstract

The Housing First strategy was developed in the USA in the 1990s and was introduced as a key strategy in the field of homelessness in Denmark in 2008. The Housing First strategy was intended as a new way of overcoming homelessness by offering housing and support as the first step in the process rather than as the last step in the process.

In this thesis, I examine how the understanding of the good social worker in the homeless hostel field (in Danish: Forsorgsområdet) has changed after the introduction of the Housing First strategy. It is a case study where I examine the understanding of the good social worker as a phenomenon. The context in which the phenomenon takes place consists of several dimensions, including a political context, the homeless hostel area as a context, and the geographical context in the form of Aarhus municipality. The thesis' method is qualitative document analysis, where I examine the phenomenon as it is expressed in job advertisements before and after the introduction of the Housing First strategy. I am a social constructivist and understand the documents as sources of the understanding of reality that have prevailed before and after the introduction of the Housing First strategy. I use institutional theory to analyze changes in the phenomenon.

The analysis consists of two parts. The first part is an exploratory analysis of the changes reflected in the job advertisements from before and after introducing the Housing First strategy. In the second part, I use institutional theory to identify changes that influence the understanding of the good social worker within the field of homeless hostel. In the discussion, I point out that the period before the Housing First strategy was introduced reflects characteristics from a “staircase” approach whereas the period after reflects a Housing First approach, without the thesis examining whether there is a causal connection.

The conclusion indicates that the understanding of the good social worker in the field of homeless hostel has changed after the introduction of the Housing First strategy. The social worker must no longer deal with people in homelessness but deal with homelessness itself. Therefore, cooperation with other actors who can help overcome homelessness becomes important. I also find that the understanding of people in homelessness is changing as well as the interaction between them and the social worker. The social worker is now expected to cooperate with and involve people in homelessness more actively than before. Finally, I find that there is a scientificization of the social worker's practice.

Indhold

1	Problemfelt	6
1.1	Housing First som løsningen på hjemløshed.....	7
1.2	Forskning i Housing First-indsatser	8
1.3	Problemformulering	10
2	Socialkonstruktivistisk videnskabsteori.....	11
3	Teori.....	13
3.1	Institutionel teori	13
3.2	Dahler-Larsens institutionelle begrebsapparat	16
4	Specialets design og metode.....	18
4.1	Design.....	18
4.2	Abduktiv forskningsproces.....	20
4.3	Casestudie som forskningsdesign.....	21
4.4	Casens kontekst	22
4.5	Kvalitativ dokumentanalyse	28
4.6	Dokumenter til specialet.....	29
4.7	Det organisatoriske felt	32
4.8	Datakonstruktion	37
4.9	Dokumenter til analysen.....	41
5	Analyse	43
5.1	Analysestrategi	44
5.2	Analysedel 1: Eksplorativ analyse	45
5.3	Analysedel 2: Teoretisk analyse.....	54
6	Diskussion af analysens fund.....	70
6.1	Er forsorgsområdet blev præget af Housing First-strategien?.....	70

6.2	Analysens bidrag til litteraturen om frontpersonalets værdiers betydning for implementeringen af Housing First-indsatser	71
6.3	Analysens bidrag til litteraturen om Housing First-strategiens mulighed for at skabe systemforandring	72
7	Konklusion.....	73
8	Diskussion af specialets kvalitet.....	74
9	Perspektivering	77
9.1	Socialarbejderen i krydspres	77
9.2	Alle os, der producerer dokumenter	78
9.3	En hyldest til dokumenter.....	79
10	Litteraturliste.....	80
11	Bilagsoversigt	87

1 Problemfelt

Socialt arbejde er kontekstafhængigt og et produkt af den tid, det udføres i, hvorfor forståelse af sociale problemer og det gode sociale arbejde ændres. I 1700-tallet var socialt arbejde kendetegnet ved fattigdomsbekæmpelse gennem tvangsarbejde i fattighuse, mens forståelsen af sociale problemer ændrede sig op gennem 1900-tallet til være noget, der kunne ramme alle, hvorfor universelle velfærdsydelser skulle kompensere dem, der oplevede at blive ramt af sociale problemer (Villadsen, 2004). På samme måde vil forståelsen af den gode socialarbejder forandre sig i takt med at skiftende problemforståelser kræver andre kompetencer.

Mennesker i hjemløshed har længe været genstand for det sociale arbejde. Hjemløshed er et komplekst socialt problem, og der kan både findes individuelle faktorer bag hjemløsheden (Olsen, 2017), men også strukturelle forhold har betydning for, om mennesker er i risiko for at blive ramt af hjemløshed eller forbliver i hjemløshed (Benjaminsen, 2019, s. 16). Individuelle faktorer kan være andre sociale problemer såsom misbrug, svagt netværk samt psykiske og fysiske udfordringer (Olsen, 2017, s. 343). Mennesker i hjemløshed eller dem, der er i risiko for at blive ramt af hjemløshed, har således ofte andre sociale problemer, som indgår i et gensidigt sammenspil og kan marginalisere personen yderligere. Et misbrug kan medføre en økonomisk presset situation, hvor penge, der skulle gå til husleje, i stedet går til at vedligeholde misbruget (Olsen, 2017). På den måde er personen i øget risiko for at miste sin bolig og komme i hjemløshed. Et svagt netværk kan gøre, at mennesker i hjemløshed mangler kontakter, som kan hjælpe dem ind på boligmarkedet ad uformelle veje. Strukturelle faktorer kan være manglen på billige boliger eller velfærdssystemets indretning (Benjaminsen, 2019, s. 73). Et lavt ydelsesniveau kan gøre, at samfundsmæssige forhold såsom stigende inflation rammer visse grupper hårdere, og risikoen for at blive ramt af hjemløshed stiger.

Siden 2007 er antallet af mennesker, som lever i hjemløshed i Danmark, blevet kortlagt hvert andet år undtagen i 2021 grundet coronaepidemien. Kortlægningerne har vist, at der i perioden er sket en stigning på 1600, så der i 2019 var ca. 6600 mennesker, der levede i hjemløshed (Benjaminsen, 2019). Selvom hjemløsheden er fællesnævner for mennesker i hjemløshed, er det derudover en heterogen gruppe. I hjemløsetællingen fra 2019 var 77 % mænd og 23 % kvinder, og der var mennesker ramt af hjemløshed i alle aldre (Benjaminsen, 2019, s. 31–33). Mennesker i hjemløshed modtog i overvejende grad offentlig forsørgelse, hvoraf 66 % modtog kontanthjælp og 12 %

førtidspension (Benjaminsen, 2019, s. 37). Ca. 1 ud af 4 havde fysiske sygdomme, 3 ud af 5 havde en psykisk sygdom, og 1 ud af 3 havde misbrugsproblemer (Benjaminsen, 2019, s. 63–66).

I Danmark er der mange forskellige tilbud og aktører på hjemløseområdet. Det er kommunernes ansvar at sikre botilbud til mennesker i hjemløshed, f.eks. forsorgshjem (Serviceloven, 2022, § 107–111). Udover botilbuddene er der tilbud om beskæftigelsesrettede tilbud, undervisning, væresteder, brobygning og følgeskab til sundhedssystemet og bisidderordninger (Corydon Harritsø et al., 2018, s. 13). Disse uddybes ikke yderligere, da fokus for dette speciale er indsatsen på midlertidige botilbud (Serviceloven, 2022, § 110), som ofte benævnes herberger eller forsorgshjem og både kan drives af kommunen, regionen og private aktører.

1.1 Housing First som løsningen på hjemløshed

I oktober 2021 kom den socialdemokratiske regering med deres politiske udspil ”Alle skal have et hjem – En ny vej ud af hjemløshed” (Regeringen, 2021). Målet var at afskaffe hjemløshed ved at udbrede og sikre implementeringen af Housing First-tilgangen. Housing First er en tilgang, hvor en hurtig boligløsning kombineres med specialiserede bostøttemetoder. Housing First-tilgangen blev introduceret på den politiske scene i Danmark i 2008, hvor den daværende indenrigs- og socialminister fremlagde den første hjemløsestrategi, som skulle nedbringe antallet af mennesker, der lever i hjemløshed (Indenrigs- og Socialministeriet & Rambøll, 2009). En central præmis i strategien var, at hjemløseområdet skulle styres anderledes, og at der skulle et ”mindshift” til (Rambøll & SFI, 2013, s. 24–29). Aktører på området var på daværende tidspunkt præget af en trappetrinsforståelse af løsningen af hjemløshed, hvor mennesker i hjemløshed trinvist skulle få løst deres problemer, inden de var ”klar” til at komme i bolig. Det medførte lange ophold på forsorgshjem og deraf fastholdelse i hjemløshed. Housing First præsenterede et mindshift, hvor organisationer, politikere og aktører i højere grad skulle forstå, at selve hjemløsheden var med til at fastholde mennesker i hjemløshed, hvorfor en tidlig boligplacering med den rette sociale støtte var løsningen.

Housing First-indsatsen blev udviklet i USA i 1990’erne og har siden bredt sig til mange vestlige lande og fremhæves som en evidensbaseret metode til at afskaffe hjemløshed (Pleace, 2019).

Randomiserede forsøg har vist, at en Housing First-tilgang er mere effektiv end en trappetrinsindsats til at bekæmpe hjemløshed, og økonomiske analyser har vist, at en Housing First-indsats har lavere omkostninger end en trappetrinsindsats (Pleace, 2019).

Siden 2008 er den første hjemløsestrategi blevet afløst af initiativer om at styrke forankringen og udbrede kendskabet til Housing First til landets kommuner (Social -, Børne- og Integrationsministeriet, 2013) og sikre nationale retningslinjer for indsatsen mod hjemløshed (Børne- og Socialministeriet, 2017), og Socialstyrelsen har udgivet faglige anbefalinger for god praksis på forsorgsområdet (Socialstyrelsen, 2020, s. 6). Centralt i de politiske tiltag står Housing First-tilgangen og de dertilhørende værdier, som måden til at afskaffe hjemløshed. I udspillet ”Alle skal have et hjem – En vej ud af hjemløshed” præsenterede regeringen kort og præcist, at ”vi ved, hvad der virker: Housing First – Et hjem først. Nu skal vi også gøre det” (Regeringen, 2021, s. 1). Udspillet blev i november 2021 en del af aftalen ”Fonden for blandede byer – flere billige boliger og en vej ud af hjemløshed”. Aftalen indeholder bl.a. ændringer, som vil give kommunerne økonomiske incitamenter til at organisere indsatsen mod hjemløshed med udgangspunkt i Housing First-strategien (Regeringen et al., 2021). Reaktionerne fra det sociale arbejdes felt var mange. Fra SAND – De hjemløses landsorganisation lød det: ”Gode takter i den nye aftale” (Bay-Petersen, 2021). Mens Vibe Klarup, formand for Rådet for Socialt Udsatte, kaldte aftalen for et ”nybrud” og udtalte: ”For første gang sammentænkes social og boligpolitik og dermed fjernes nogle af de barrierer, som har fastholdt problemet med hjemløshed.” (Rådet for Socialt Udsatte, 2021).

Der er således i dag overvejende konsensus mellem politikerne og forskerne om, at Housing First er strategien til at afskaffe hjemløshed. Selvom der har været fokus på at implementere Housing First-strategien siden 2008, er der stadig udfordringer med at implementere tilgangen bredt.

Socialstyrelsen udgav i 2021 rapporten ”Styrket implementering af Housing First – erfaringer fra danske kommuner”, hvori man vurderede, at 8 % af de mennesker, der levede i hjemløshed det seneste år, modtog en Housing First-indsats med de specialiserede bostøttemetoder. Af de 98 danske kommuner var det 39, som tilbød en Housing First-indsats med en af de tilhørende bostøttemetoder (Socialstyrelsen, 2021, s. 9). Rapporten pegede på, at der var en tendens til, at borgere med komplekse problemstillinger blev tilbudt en bostøttemetode, som ikke modsvarede støttebehovet. Overordnet fastslog rapporten, at der fortsat var potentiale for udbredelsen af Housing First (Socialstyrelsen, 2021, s. 13).

1.2 Forskning i Housing First-indsatser

Introduktionen af Housing First-tilgangen er for mig interessant i et institutionelt perspektiv. I Housing First-strategien er der en indbygget kritik af den tidligere måde at forstå og løse

problemerne på. Jeg anser derfor strategien som et forsøg på at forandre, hvad der opfattes som legitimt. Min litteratursøgning (se bilag 1) viser, at der er et videnshul ift. at undersøge Housing First-strategien i et institutionelt perspektiv. I stedet fokuserede jeg litteratursøgningen mod forskning, der har undersøgt sammenhængen mellem Housing First og forandringer i praksis. Praksis forstås her som feltet, møder eller systemet. Altså søgte jeg efter forskning, der beskæftigede sig med de implicitte forandringer for feltet, som Housing First-strategien skaber. I næste afsnit fremhæver jeg forskning, som dels har undersøgt frontpersonalets værdiers betydning for omsætningen af Housing First, dels har undersøgt Housing First mulighed for at skabe systemforandring.

Manning & Greenwood (2019) har undersøgt værdierne hos frontpersonalet, som arbejder direkte med mennesker i hjemløse, i en trappetrinsindsats med henblik på at belyse deres betydning for muligheden for at implementere en Housing First-indsats. De argumenterer for, at skiftet til en Housing First-indsats involverer en ændring af frontpersonalets værdier hen mod en recovery-orienterede praksis. En recovery-orienteret praksis er ifølge Manning & Greenwood (2019) kendetegnet ved at fokusere på udsatte menneskers styrker og evner, selvbestemmelse, involvering og troen på, at det er muligt at komme sig. De fandt, at det var særligt afgørende, om frontpersonalet fokuserede på udsatte menneskers udfordringer eller styrker, da det havde en afsmittende effekt på graden af selvbestemmelse, involvering og troen på, at man kan komme sig. Ved at orienterer sig mod udsatte menneskers styrker var der en tendens til at frontpersonalet på flere områder havde en mere recovery-orienteret praksis. Deres undersøgelse bidrager med viden om, at det har betydning for muligheden for at implementere Housing First-indsatser, om de medarbejdere, der er ansat/ansættes, har et værdisæt, som stemmer overens med værdierne i en recovery-orienteret praksis.

Turner (2014) argumenterer for at Housing First-indsatsen er en todelt størrelse. Det er dels et program, hvis intervention det er at boligplacere tidligt og tilbyde intensiv støtte, dels er det en filosofi, som på tværs af hjemløseområdet har potentialet til at skabe reelle forandringer ved at fremhæve boligen som en menneskeret. Ved implementeringen af Housing First-indsatsen er det således afgørende, at der på tværs af systemet arbejdes sammen om at bekæmpe hjemløshed. Med systemet menes afdelinger, sektorer m.v. Nelson et al (2019) undersøgte Housing First i et systemisk perspektiv, hvor de fandt, at Housing First-indsatsen kan forstås som en intervention, som skaber systemforandring. De undersøgte, hvordan et 3-årigt træningsprogram i Housing First-indsatsen skabte forandringer i systemet, da det ændrede frontpersonalets mindset og fordrede en

organisationskultur med fokus på Housing First-tilgangen. De to artikler fra Turner (2014) og Nelson et al (2019) bidrager således med viden om, at Housing First-indsatsen har et potentiale ud over den indsats – boligen og støtten – der iværksættes. Der er således potentiale til at skabe forandringer på hele hjemløseområdet.

Introduktionen af Housing First-indsatsen repræsenterer i et institutionelt perspektiv en forandring i de institutionelle elementer, da der sker et skifte i, hvad der forstås som godt arbejde inden for hjemløseområdet. Det har gjort mig nysgerrig på, om der har været en forandring i forståelsen af, hvilke medarbejdere man har brug for inden for hjemløseområdet. Som litteraturgennemgangen har vist, har det betydning, at medarbejdernes værdier stemmer overens med Housing First, hvis det skal lykkes at implementere metoden bredt. Min nysgerrighed orienterer sig mod, om der fra organisationernes side sker en forandring i konstruktionen af, hvem den gode socialarbejder er. Det har ledt mig til denne problemformulering:

1.3 Problemformulering

Hvordan forandres forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First-strategien?

For at besvare problemformuleringen laver jeg et casestudie, hvor jeg bruger kvalitativ dokumentanalyse til at analysere jobannoncer fra forsorgsområdet, fra før og efter Housing First-strategien blev introduceret i Danmark. Jeg anlægger et socialkonstruktivistisk perspektiv og belyser problemstillingen ved brug af institutionel teori.

1.3.1 Begreber

I dette afsnit definerer jeg begreber, som jeg anvender hyppigt i specialet.

Den gode socialarbejder skal forstås i et institutionelt perspektiv, hvor den gode socialarbejder forstås som god og kompetent. Jeg udfolder mere i afsnit 3.1.4. Jeg bruger betegnelsen socialarbejdere som betegnelse for de fagprofessioner, der arbejder inden for forsorgsområdet, som typisk er pædagoger, socialrådgivere, ergoterapeuter og social- og sundhedsassistenter.

Forsorgsområdet definerer jeg som det felt af organisationer, som driver midlertidige botilbud til mennesker med sociale problemer, som enten ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig (Serviceloven, 2022, § 110). Når jeg henviser til feltet, kalder jeg det forsorgsområde; arbejdet, der

foregår her, kalder jeg forsorgsarbejde, og det konkrete tilbud kalder jeg enten § 110-tilbud, tilbuddet eller forsorgshjem.

Mennesker i hjemløshed bruger jeg som betegnelse for de mennesker, som tager ophold på forsorgshjemmene. I specialeprocessen har det været tydeligt for mig, at den måde, vi omtaler mennesker, der lever i udsatte positioner, har betydning for vores opfattelse af dem. Derfor har jeg valgt at benævne dem mennesker i hjemløshed for at betone deres menneskelighed, og at hjemløshed er en tilstand og ikke en endestation. I specialet bruger jeg også betegnelsen *det enkelte menneske*.

Hjemløshed som socialt problem forstås i specialet med udgangspunkt i Brandts (som citeret i Olsen, 2017) definition af hjemløshed

En person er hjemløs, når vedkommende ikke har en bolig, der kan opfattes som stabil, blivende og opfyldende vedkommendes krav til en rimelig boligstandard. Samtidig med at vedkommende ikke magter at benytte sig af samfundets relationer og institutioner i allerbredeste forstand - således familiært netværk samt private og offentlige institutioner af enhver slags, idet årsagen til dette kan være åbenlyse eller mere skjulte forhold hos den enkelte eller i den måde, samfundet indretter sig på (Brandt, som anført i (Olsen, 2017, s. 339)

Housing First forstås i specialet som en helhedsorienteret tilgang til at bekæmpe hjemløshed med en specifik indsats omkring bolig og bostøtte, men også en strategi med særligt indbyggede værdier, som influerer den samlede indsats mod hjemløshed. I specialet omtaler jeg Housing First med enten indsats, tilgang eller strategi.

Trappetrinsindsats bruges i specialet til at beskrive det, der i litteraturen både kaldes Housing Ready-, Treatment First- eller Staircase-tilgange. Jeg bruger betegnelsen til at beskrive indsatser, hvor der er en grundlæggende forståelse af, at der er nogle trin, som mennesker i hjemløshed skal overstå, inden de er klar til at komme i egen bolig.

2 Socialkonstruktivistisk videnskabsteori

I dette afsnit beskriver jeg den videnskabsteoretiske retning, der er retningsgivende for projektet. Jeg udfolder, hvordan det påvirker projektet og den viden, jeg producerer.

Inden for socialkonstruktivisme anses viden for at være konstrueret gennem interaktioner (Bransholm Pedersen, 2012, s. 188). Sandheden er ikke en objektiv størrelse, som findes derude, og som det er forskerens opgave at finde frem til. For dette speciale betyder det, at jeg anskuer det som ét bud på en forståelse af problemstillingen. Jeg forsøger ikke at komme med en endegyldig sandhed om problemstillingen, da de valg, der er truffet undervejs, har betydning for den viden, jeg konstruerer. Ligeledes vil det påvirke projektet, at jeg har erfaring inden for feltet og at jeg er ansat inden for feltet mens jeg skriver dette speciale. Den erfaring, jeg har fra forsorgsområdet, kan jeg ikke lægge fra mig, men vil farve min måde at besvare problemstillingen på. Det imødegår jeg ved at være gennemsigtig omkring de valg, jeg foretager, og sikre mig, at der er transparens i specialets proces.

I et socialkonstruktivistisk perspektiv anses samfundet for på én gang at være et menneskeligt produkt og samtidig en objektiv virkelighed (Bransholm Pedersen, 2012, s. 195). Samfundet er altså formet af menneskelige aktiviteter, samtidig med at mennesker oplever samfundet som en naturgiven størrelse, som har betydning for, hvordan vi kan udfolde os og forstå verden. Hvad der anses for at være sandt og falsk, godt og dårligt, skal forstås i den kontekst, det betragtes i. I tråd med dette forsøger jeg med dette projekt ikke at bidrage med en normativt vurdering af, om udviklingen er god eller dårlig. I stedet ønsker jeg at komme med en analyse af, hvordan virkelighedsforståelsen af den gode socialarbejder forandres. Specialets resultater kan danne grundlag for en diskussion om normative aspekter af udviklingen.

Min forståelse af socialkonstruktivisme tager udgangspunkt i, at sociale konstruktioner ikke er noget indbildt, men ”både er en tinglig realitet og en menneskelig betydningskonstruktion.” (Dahler-Larsen, 2005, s. 239–240). Jeg analyserer således ”virkeligheden som socialt konstrueret, men altså virkeligheden, ikke fantasmer.” (Dahler-Larsen, 2005, s. 240). Dermed tager jeg udgangspunkt i Berger & Luckmanns (som citeret i Dahler-Larsen, 2005) forståelse af socialkonstruktivismen.

Mit videnskabsteoretiske ståsted påvirker, hvordan jeg forstår empirien, som består af forskellige typer dokumenter. Jeg forstår dokumenter som ”kilder til viden om sociale konstruktionsprocesser” (Monrad, 2018, s. 117). Mine primære dokumenter er jobannoncer, som jeg ikke anser som afspejlinger af, hvem der bliver ansat eller kan få succes i jobbet. I stedet er de kilder til viden om, hvordan organisationerne på forskellige tidspunkter har forsøgt at konstruere bestemte forståelser af den gode socialarbejder. Min forståelse af dokumenter udfolder jeg i afsnit 4.5.

3 Teori

I dette kapitel vil jeg redegøre for specialets teoretiske ramme: institutionel teori. I første afsnit vil jeg redegøre for institutionel teori og de begreber, jeg har valgt at inddrage i specialet. I andet afsnit vil jeg redegøre for Dahler-Larsens (2005) institutionelle begrebsapparat, som jeg ligeledes har valgt at bruge i specialet. Da jeg tidligere har indgået i en semesteropgave (Jørgensen et al., 2020), hvor vi redegjorde for disse, er det muligt at nedenstående afsnit har ligheder med den.

3.1 Institutionel teori

Institutionel teori beskæftiger sig med de selvfølgeligheder, som tages for givet, men som er socialt skabte og internaliserede som objektivt sande (Pedersen, 2014). I institutionel teori forstås samfundet som opbygget af institutioner, som er ”en social orden eller et socialt mønster, der har opnået en bestemt tilstand eller egenskab” (Pedersen, 2014, s. 237). Institutioner begrænser og muliggør bestemt adfærd og har betydning for, hvordan verden forstås. Organisationer forstås som ”åbne systemer præget af forskellige former for ressourceafhængighed ... [men anser] ”legitimitet” som den vigtigste ressource i det moderne samfund i forhold til organisationers overlevelse” (Pedersen, 2014, s. 236). Hvad der er kilder til legitimitet påvirkes af de socialt skabte forestillinger, som er fremherskende i de omgivelser, som organisationen er en del af. Organisationer antages at tilpasse sig disse socialt skabte forestillinger i forsøget på at blive opfattet som legitime. Jeg forstår det sådan, at forsområdet er en del af institutionen Socialt Arbejde, som er afgørende for, hvad der opfattes som legitimt. Forsområdet består af organisationer, som driver forsomrshjem, og som forsøger at tilpasse sig det, der er kilder til legitimitet i forsøget på at blive forstået som ”tidssvarende, troværdige og attraktive” (Pedersen, 2014, s. 236). Nedenfor vil jeg redegøre for de teoretiske begreber organisatorisk felt, legitimitet og institution samt sætte det i relation til specialet. Jeg afslutter med et underafsnit, hvor jeg operationaliserer den gode socialarbejder.

3.1.1 Organisatorisk felt

En institution udøves og praktiseres af et organisatorisk felt. Et organisatorisk felt består af alle de aktører, som tilsammen realiserer feltets produkter og serviceydelser (Pedersen, 2014, s. 239). Organisatoriske felter involverer aktører, som måske ikke selv forstår sig som en del af feltet, såsom medier. Et organisatorisk felt er en analytisk konstruktion, som ikke findes som en fast størrelse ude i virkeligheden. Institutionen Socialt Arbejde består således af mere end forsområdet, men i

dette speciale fokuserer jeg på denne lille del af institutionen. I specialet bruger jeg begrebet til at afgrænse, hvilke organisationer der indgår i det organisatoriske felt forsorgsområdet. Det organisatoriske felt i specialet beskrives i afsnit 4.7.

3.1.2 Legitimitet

Legitimitet omhandler socialt skabte normer om, hvad der forstås som godt, passende eller korrekt (Pedersen, 2014, s. 241). I institutionel teori anses legitimitet for at være den vigtigste ressource, hvorfor der vil ske en ensretning af organisationerne i det organisatoriske felt, da de af frygt for at miste legitimitet tilpasser sig det, der opfattes som godt eller korrekt. Legitimitet handler ikke om, hvad der vil være bedst, men om det, der forstås som bedst (Pedersen, 2014, s. 241). Legitimitet er altså en ressource, som ikke kan anskaffes, men opnås ved, at omgivelserne opfatter en som legitim ud fra de socialt skabte forestillinger. I analysen vil jeg bruge begrebet til at belyse, hvordan der sker en forandring i, hvad der er kilder til legitimitet inden for forsorgsområdet.

3.1.3 Institution

I min forståelse af institutioner tager jeg udgangspunkt i Scotts (2008) definition: "Institutions are comprised of regulative, normative and cultural-cognitive elements that, together with associated activities and resources, provide stability and meaning to social life" (Scott, 2008, s. 48).

Institutioner består altså af elementer, som på forskellig vis bidrager til at give social adfærd stabilitet og mening, herunder regulative, normative og kulturelle-kognitive elementer. I litteraturen bruges ofte betegnelsen søjler eller elementer; jeg vil benytte mig af begge betegnelser. De forskellige søjler giver anledning til forskelligt pres for at agere på en bestemt måde for at blive opfattet som legitim. Søjlerne udfoldes mere nedenfor. Institutionen er en social konstruktion, som både er stabil og mulig at forandre. Den er på en gang stabil og begrænser, hvad mennesker kan gøre og tænke, og samtidig er den foranderlig, da den over tid altid er under indflydelse af den historiske kontekst, hvor den udspiller sig (Pedersen, 2014). I specialet fokuserer jeg på forsorgsområdet, som jeg forstår som en del af institutionen Socialt Arbejde.

Regulativ søjle

Den regulative søjle omhandler regler, love og sanktioner, som har betydning for, hvad der er korrekt adfærd (Scott, 2008, s. 52–54). Distinktionen bliver ofte, hvad man må og ikke må. For forsorgsområdet er det særligt Socialministeriet og Socialstyrelsen, som kan fremhæves som aktører

inden for den regulative søjle. Frem til 2023 har implementering af Housing First i Danmark været præget af incitamenter og forsøgsbaserede implementeringsprocesser, men det forandres med ændringer, som træder i kraft fra 2023, som blev beskrevet i problemfeltet. Fra 2023 vil dele af lovgivningen blive ændret, så kommunerne får økonomiske incitamenter til at implementere en Housing First-indsats. Fra 2023 er der altså lovgivning, som belønner Housing First-indsatser. Der sker ikke en direkte sanktion ved ikke at indføre Housing First, men jeg forestiller mig, at manglen på refusion måske har den samme effekt. Der vil således være et kraftigere signal fra den regulative søjle om, hvad der er korrekt adfærd fra 2023. De regulative elementer, som har været gældende under specialets to perioder, skal derfor forstås som den politiske kontekst, jeg beskriver i afsnit 4.4.1. Fundene i dette speciale afspejler altså et tidspunkt, hvor Housing First bliver forsøgt implementeret bredt i de danske kommuner gennem frivillige initiativer igangsat af organisationer, som har deres oprindelse inden for den regulative søjle. I analysen vil jeg fokusere på forandringer i de normative og kulturelt-kognitive søjler.

Normativ søjle

Den normative søjle omhandler forestillinger om, hvad aktørerne bør gøre ud fra et moralsk aspekt (Scott, 2008, s. 54–56). Kilder til legitimitet inden for denne søjle er at gøre, som man bør gøre. Søjlen bidrager således med moralske og forpligtende aspekter af det sociale liv (Scott, 2008, s. 54). Normative elementer er både værdier og normer (Scott, 2008, s. 54). Værdier er forestillinger om, hvad der er ønskværdigt og passende, mens normer omhandler legitime måder at opnå disse værdier. I analysen vil jeg belyse, hvordan der sker forandringer i den normative søjle, og hvad der med tiden bliver kilder til legitimitet. I Housing First-litteraturen ligger der en eksplicit kritik af trappetrinsindsatsen og de normative elementer, som er fremherskende i en trappetrinsindsats. Det normative begrebsapparat vil jeg bruge til at belyse udviklingen i, hvad der forstås som godt forsorgsarbejde og den gode socialarbejder.

Kulturel-kognitiv søjle

Den kulturelle-kognitive søjle omhandler de selvfølgeligheder og grundlæggende antagelser, som har betydning for, hvordan den sociale verden kan begribes og tillægges mening (Scott, 2008, s. 57). De kulturelle-kognitive elementer er de ting, vi som mennesker tager for givet og end ikke kan stille spørgsmål ved, da disse forestillinger ofte er internaliserede og derfor forstås som naturgivne størrelser. De grundlæggende antagelser er afgørende for, hvad mennesker anser for muligt og virkeligt, og har betydning for de handlinger, det er muligt at gøre (Scott, 2008, s. 58). Ord,

symboler og typifikationer har betydning for, hvordan vi forstår den sociale verden (Scott, 2008, s. 57). Et eksempel kan være, at det har betydning, at jeg benævner mennesker i hjemløshed, som jeg gør. Jeg fremhæver det menneskelige og positionerer dem derfor anderledes, end hvis jeg havde benævnt dem eksempelvis ”forsorgshjemsbrugere”. Ord er således med til at påvirke vores forståelse af den sociale verden. I analysen viser jeg forandringer i de selvfølgeligheder og grundlæggende antagelser, som tages for givet, og viser, hvordan de er med til at positionere mennesker i hjemløshed forskelligt i de to perioder.

3.1.4 Den gode socialarbejder

I analysen vil jeg belyse forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First. Den gode socialarbejder er en analytisk konstruktion, som i specialet forstås som en rolle, der skabes af de normative forventninger, socialarbejderen skal leve op til for at bliver forstået som god, og de kulturelle-kognitive elementer, som socialarbejderen skal agere i overensstemmelse med for at bliver opfattet som kompetent. De normative elementer skaber et eksternt normativt pres for at opføre sig ”som man bør” for at blive opfattet som god af omgivelserne (Scott, 2008, s. 55). I analysen vil jeg bruge ord som ”bør”, ”burde” og ”forventninger” om de normative forventninger til socialarbejderen. De kulturelle-kognitive elementer konstruerer skabeloner for forskellige handlingsrum, som det er muligt for aktører at indtage. Inden for forsorgsområdet vil det handlerum, der stilles til rådighed for socialarbejderen og mennesker i hjemløshed, ikke være det samme. De kulturelle-kognitive elementer konstruerer således forestillinger og antagelser om, hvordan verden kan forstås, som man skal agere i overensstemmelse med for at blive opfattet som kompetent (Scott, 2008, s. 59). I analysen vil jeg bruge ord som ”handlingsrum”, ”position” og ”sammenspil” om de kulturelle-kognitive elementer.

3.2 Dahler-Larsens institutionelle begrebsapparat

I dette afsnit beskriver jeg Dahler-Larsens (2005) institutionelle begreber relevansstruktur, typifikationer og roller. Begreberne bruger jeg som analytiske redskaber til at åbne empirien ved at anlægge et institutionelt perspektiver. Jeg bruger dem også som teoretiske begreber, hvor de bidrager til at belyse, hvordan jobannoncerne konstruerer en bestemt måde at forstå verden på gennem de ord, der er valgt, og hvad der tillægges vægt i annoncerne. De tre begreber indgår i et

gensidigt sammenspil og påvirker hinanden gensidigt. Da jeg i et tidligere projekt (Jørgensen et al., 2020) har brugt Dahler-Larsens institutionelle begrebsapparat er det muligt, at der er ligheder i måden, de præsenteres på.

3.2.1 Typifikationer

”En typifikation er en sproglig kategori, der betoner noget typisk ved bestemte sociale situationer og fænomener” (Dahler-Larsen, 2005, s. 238). Typifikationer er ord, som har en særlig betydning, og som leder an til at forstå verden på en bestemt måde. Typifikationer kan eksempelvis være ”helhedsorienteret”, ”funktionel hjemløs” eller ”herberger”. De leder an til, at det, der beskrives, forstås ud fra et socialfagligt ståsted. Jeg bruger bl.a. begrebet til at kode empirien for at undersøge, hvilke typifikationer der er karakteristiske i de to perioder.

3.2.2 Relevansstruktur

”En relevansstruktur er en slags rettethed eller et »filter«, hvormed en given aktør i en given situation udvælger sine typifikationer fra det sociale videnslager.” (Dahler-Larsen, 2005, s. 238). En relevansstruktur kan altså udsige noget om, hvordan verden forstås. En relevansstruktur er medvirkende til at afgøre, hvad der anses for relevant og irrelevant, hvilket udvikler sig med tiden. Jeg bruger begrebet til at undersøge, med hvilket ”filter” organisationerne konstruerer deres dokumenter.

3.2.3 Roller

”En rolle er en typificeret matrice for forventelige handlinger, som samtidig angiver en relevansstruktur for, hvilke typifikationer, der er passende og relevante at betjene sig af.” (Dahler-Larsen, 2005, s. 238–239). Begrebet rolle kan altså sammen med typifikationer og relevansstruktur bidrage med en forståelse af hvilke positioner, der har været i feltet gennem perioderne, og hvordan de forandres. Jeg bruger begrebet til at kode empirien, for at undersøge hvilke roller, der nævnes i empirien, og udlede, hvilken virkelighedsforståelse de stammer fra.

4 Specialets design og metode

I dette kapitel vil jeg belyse de valg, jeg har truffet, om designet af undersøgelsen. Først vil jeg overordnet beskrive specialets design. Efter det følger et afsnit, hvori jeg redegør for min abduktive forskningsproces. Herefter beskriver jeg casestudiet som forskningsdesign efterfulgt af en beskrivelse af casens kontekst. Derefter beskriver jeg specialets metode, som er kvalitativ dokumentanalyse, hvilket efterfølges af et afsnit om de primære og sekundære dokumenter, der indgår i specialets empiri. Herefter konstruerer jeg det organisatoriske felt for specialet, som danner grundlag for det efterfølgende afsnit, hvori jeg beskriver, hvordan jeg konstruerede data til specialets empiri. Afslutningsvist viser jeg de jobannoncer, som indgår i analysen.

4.1 Design

I en snæver forstand handler design om, ”hvordan man konstruerer dataindsamlingen i en undersøgelse, så data bedst muligt kan bruges til at besvare problemstillingen” (Frederiksen, 2018, s. 83). Jeg vil både belyse disse elementer, men også beskrive andre metodologiske valg, jeg har truffet.

Specialet er et casestudie af, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet forandres efter introduktionen af Housing First-strategien. Metoden, jeg bruger, er kvalitativ dokumentanalyse, og den primære empiri er jobannoncer fra det organisatoriske felt. Som beskrevet forstår jeg problemstillingen i et institutionelt perspektiv, og det er ligeledes den teoretiske ramme, jeg vil bruge i min analyse. Jeg har konstrueret et analytisk skel, før og efter Housing First blev introduceret i Danmark. Dette skel er en analytisk konstruktion, som jeg har lavet for at kunne operationalisere problemstillingen. Illustration 1 giver overblik over specialets design og det analytiske skel, jeg har konstrueret. Nedenunder billedet vil jeg udfolde dele af designet.

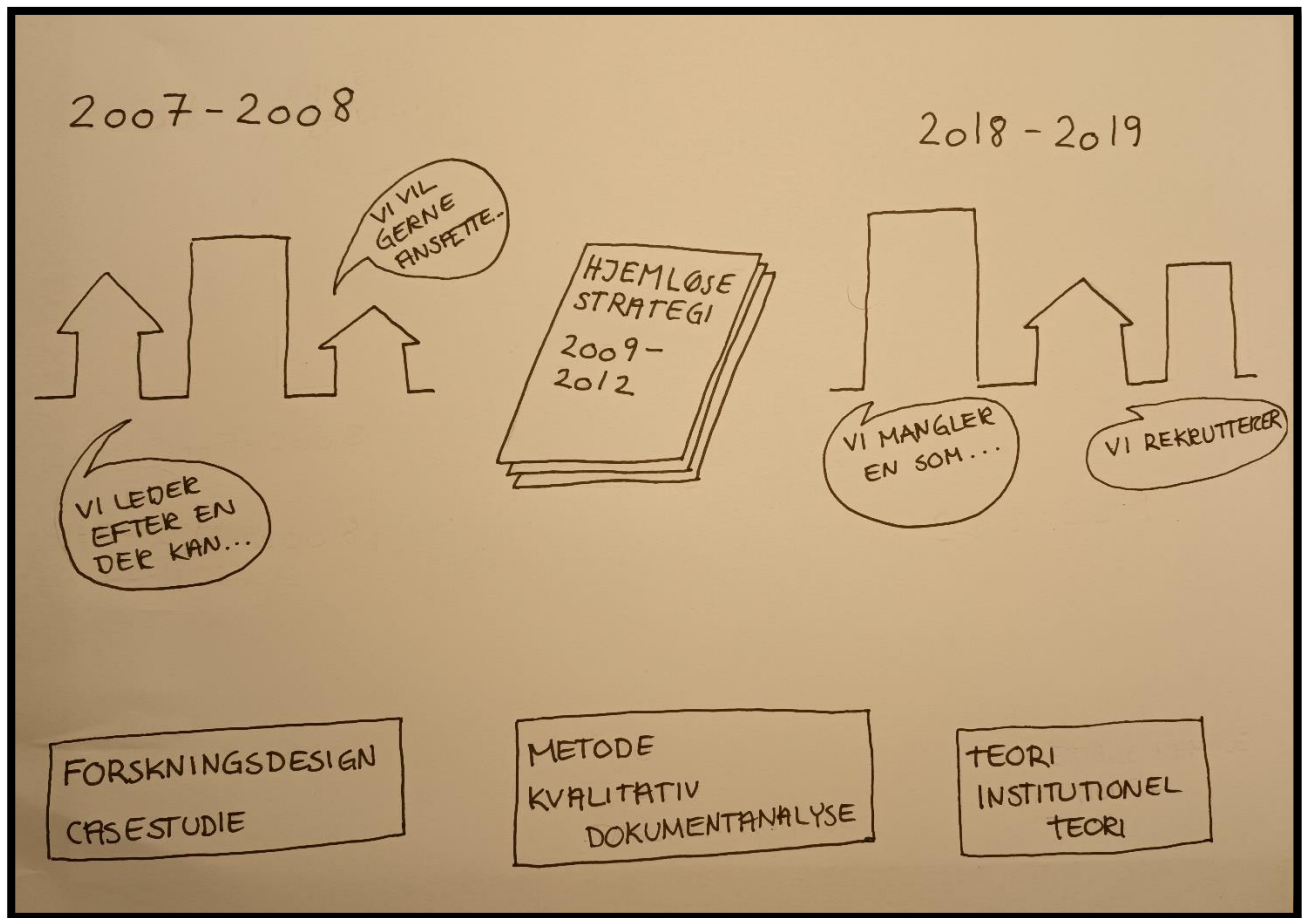

Illustration 1 Specialets design

Fra en tidligere jobsøgningsproces er jeg blevet bekendt med, at der er et arkiv over jobannoncer, der tidligere er blevet publiceret. Da arkivet dækker perioden tilbage til 2007, anser jeg det for at være en relevant kilde til historiske data om, hvordan feltet har konstrueret forestillingen om den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet. Specialets primære empiri er derfor jobannoncer, som er produceret af organisationer inden for forsorgsområdet.

Da mine data skal afspejle en tidsmæssig udvikling, konstruerede jeg et analytisk skel mellem før og efter, at Housing First blev introduceret til feltet. Den første hjemløsestrategi blev udmeldt i efteråret 2008, men løb i perioden 2009-2012, hvorfor jeg forstår det sådan, at Housing First blev introduceret til feltet i 2009. Specialets periode før konstruerer jeg således til at være årene 2007-2008. For at sikre muligheden for, at der er sket en forandring i forståelsen af den gode socialarbejder, valgte jeg at konstruere et efter, som tidsmæssigt ligger nogle år efter introduktionen af Housing First. Samtidig skulle jeg tage højde for, at jeg selv blev ansat på området i 2020 og herefter har haft indflydelse på de jobannoncer, der produceres fra Forsorghjemmet Østervang. Jeg

konstruerede det derfor sådan, at den tidsmæssige dimension, efter Housing First blev introduceret, er årene 2018-2019. Jeg kalder de to perioder for hhv. første og anden periode eller bruger ovenstående tidsangivelser.

Det er i tråd med specialets socialkonstruktivistiske ståsted at lave et sådan analytisk skel. Det analytiske skel er en konstruktion, som bruges til at kunne operationalisere problemstillingen. Ved at konstruere et før og et efter anlægger jeg et perspektiv, som har ligheder med en forståelse af, at forandringer kommer af planlagte aktiviteter. Sat på spidsen konstruerer jeg det sådan, at forandringerne kommer, fordi Housing First-strategien introduceres som policy til feltet og dermed yder indflydelse på forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet. Et andet speciale med en emergerende forståelse af forandringer ville have haft blik for, at forandringerne i feltet allerede var i gang før introduktionen af Housing First. Eksempelvis blev der i årene 1999-2007 arbejdet med at udvikle, implementere og anvende udredningsværktøjet Udredning og Plan (Vind, 2007). Resultaterne viste, at fagligheden i afdelingerne blev forandret: ”Man er ikke længere ”hyggeonkel”, men arbejder de fleste steder målrettet med klienterne.” (Vind, 2007, s. 90). Inden introduktionen af Housing First-strategien i 2009 var der altså allerede bevægelser i feltet hen mod at metodeudvikle og ændre indsatsen over for målgruppen, hvilket jeg formoder kan have forandret forståelsen af den gode socialarbejder.

4.2 Abduktiv forskningsproces

Specialets forskningsproces kan forstås som en abduktiv proces, som er kendetegnet ved at være cirkulær, hvor man hele tiden vender tilbage til de forskellige dele af undersøgelsen i takt med at processen skrider frem (Bransholm Pedersen, 2012, s. 227–228). I takt med at min forståelse af problemstillingen, metoden, teorien osv. har forandret sig, er jeg således vendt tilbage til tidligere dele af processen og har ladet min nye forståelse influere på tidligere beslutninger eller processer. Eksempelvis har jeg konstrueret specialets design forskelligt undervejs, men måtte senere hen revurdere mine beslutninger, da det valgte design ikke bidrog til at belyse problemstillingen.

Den abduktive forskningsproces er også kendetegnet ved en veksling mellem teoretiske og empiriske betragtninger (Monrad & Olesen, 2018a, s. 19). Min undren om emnet kommer fra min egen erfaring inden for forsorgsområdet. Min oplevelse har været, at der i feltet tales om, at området har ændret sig, og at det ikke længere kun er husly og omsorg, der er løsningen på at afhjælpe hjemløshed. Til dagligt italesættes det, at mennesker i hjemløshed hurtigt skal ud i en bæredygtig

bolig, hvor vedkommende kan komme sig og leve et meningsfuldt liv. Der er en forståelse i feltet af, at opholdet på forsorgshjemmet skal være så kort som muligt, da det er de færreste, der har godt af at bo på forsorgshjem. Disse hverdagsbetragtninger har givet anledning til min nysgerrighed over for, om disse forandringer afspejles i forståelsen af den gode socialarbejder inden for feltet. Det er således en oplevelse i praksis, som har dannet grundlag for min nysgerrighed efter at finde ud af, om det kunne understøttes af en empirisk og teoretisk undersøgelse. Undervejs ændrede jeg den teoretiske ramme fra institutionelle logikker til institutionel teori, da institutionelle logikker ikke bidrog til min forståelse af empirien. På den måde er der sket en vekselvirkning mellem teoretiske og empiriske betragtninger.

4.3 Casestudie som forskningsdesign

Dette speciale er et casestudie af, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet forandredes efter introduktionen af Housing First-strategien. Designet er valgt, fordi et casestudie er velegnet ” til at dække over en måde at udvælge, afgrænse eller beskrive en konkret forskningsgenstand” (Frederiksen, 2018, s. 100). Et casestudie er kendetegnet ved at undersøge et fænomen i den kontekst, hvor det naturligt fremkommer.

Ifølge Monica Krause (2021) kan man skelne mellem den teoretiske og empiriske dimension af casen. Den teoretiske dimension er det fænomen, der er genstand for undersøgelsen, og som ikke kan observeres direkte. Derfor er den empiriske dimension afgørende, fordi det er her, fænomenet undersøges, og hvor man forsøger at finde fænomenet. Den teoretiske dimension, og dermed fænomenet, i specialet er forståelsen af den gode socialarbejder. Den empiriske dimension består af flere faktorer, da der dels er et organisatorisk element i form af der, hvor det udspiller sig, dels et politisk element i kraft af de policy, der har influeret feltet. Da dimensionerne er forbundne i praksis, bliver dette speciale en undersøgelse af forandringer i fænomenet i den organisatoriske og politisk kontekst, det formes af.

Udover konteksten har jeg lavet en geografisk afgrænsning, således at det er forsorgsområdet i Aarhus Kommune, der undersøges. Aarhus Kommune er valgt, fordi det kan anses for at være en ekstrem case, da Aarhus Kommune har deltaget i de afprøvninger, der har været på hjemløseområdet siden 2009. De har derfor været involveret og inddraget i de nye tanker fra start. Min formodning er derfor, at hvis der ses nogen forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder, så vil det være muligt at finde dem her.

4.4 Casens kontekst

I det følgende vil jeg udfolde de forskellige elementer, konteksten udgøres af. Først udfolder jeg den politiske kontekst. Derefter redegør jeg for, hvad der kendetegner forsorgsområdet som kontekst. Afslutningsvist fremhæver jeg relevante data for hjemløshed som fænomen i Aarhus Kommune.

4.4.1 Politisk kontekst

Den politiske kontekst forstår jeg som den ene empiriske dimension af casen. Formålet med afsnittet er at beskrive den politiske kontekst, som fænomenet udspiller sig i, og som har ydet indflydelse på forsorgsområdet. Jeg præsenterer udvalgte policy med nedslag i 2002, 2008 og 2017. Policy er i specialet strategier og udspil fra den regulative søjle. Afsnittet starter dog først med en præsentation af metoden ”What’s the problem represented to be” (Bacchi, 2009), da den har inspireret min præsentation.

I min præsentation er jeg inspireret af metoden ”What is the problem represented to be”, som er udviklet af Carol Bacchi (2009). Metoden er velegnet til at fremanalysere problemrepræsentationen i policy, da hun argumenterer for at ”policies *give shape* to ‘problems’; they do not *address* them” (Bacchi, 2009, s. X). De policy, jeg beskriver, forstår jeg således ikke som en neutral respons på et objektivt eksisterende problem, men i stedet som en særlig form for problemrepræsentation, som kan undersøges ved at fokusere på de løsninger, der foreslås. Min præsentation skal hverken forstås som en analyse af hele den policy, der er valgt, eller som en fuldstændig analyse ud fra metoden. Med inspiration fra Bacchi (2009) vil jeg fokusere på, hvordan problemet hjemløshed konstrueres som et problem gennem de løsninger, der præsenteres i de policy, der har adresseret hjemløshed. For at tydeliggøre det vil jeg bruge anførselstegn omkring ”problemet” og ”løsningen” for at markere, at jeg her henviser til problemrepræsentationerne i de udvalgte policy.

Det fælles ansvar – Regeringens handlingsprogram for de svageste grupper

I 2002 kom den daværende regering med deres policy ”Det fælles ansvar – Regeringens handlingsprogram for de svageste grupper”. Ønsket fra regeringen var, at nu skulle der ske noget i indsatsen over for udsatte grupper, så deres vilkår kunne blive forbedret (Regeringen, 2002). ”Problemet” var indsatsen og det, den gjorde ved de udsatte grupper, hvilket bl.a. skulle ”løses” med uddannelse af medarbejderne, som arbejdede med de udsatte grupper. Det skulle gøre, at medarbejderne kunne ”hjælpe de udsatte grupper til at fastholde selvstændighed, personlighed og

selvrespekt” (Regeringen, 2002, s. 6) ved at lytte og møde de udsatte grupper der, hvor de var. For mennesker i hjemløshed var der derudover et ”problem”, som skulle ”løses” ved at opføre flere skæve boliger og plejehjem, hvor der var plads til deres måde at leve på.

Regeringens hjemløsestrategi – En strategi til at nedbringes hjemløshed i Danmark

I 2009 præsenterede den daværende regering deres policy ”Regeringens hjemløsestrategi – En strategi til at nedbringe hjemløshed i Danmark” (Indenrigs- og Socialministeriet & Rambøll, 2009). Indledningsvist understreges det, at ”et rigt land som Danmark kan ikke være bekendt at tillade, at nogle borgere ikke har mulighed for at bo i deres egen bolig med den støtte og hjælp, der er behov for.” (Indenrigs- og Socialministeriet & Rambøll, 2009, s. 3). ”Problemet” var, at der var for få relevante boliger, et hjemløseområde som grundlæggende manglede at arbejde efter mål og efter, hvad der virkede. ”Løsningen” var bl.a. at sikre flere boliger og præge hjemløseområdet til at blive mere målfokuseret og metodeudvikle, så man fandt ud af, hvad der virker for hvem. Der var et gennemgående fokus på forsorgsområdet, hvor man bl.a. ønskede at ”optimere flowet igennem forsorgshjemmene” (Indenrigs- og Socialministeriet & Rambøll, 2009, s. 9–10).

Handlingsplan til bekæmpelse af hjemløshed

I 2017 præsenterede den daværende regering deres policy ”Handlingsplan til bekæmpelse af hjemløshed”. Det var et problem, at man fortsat så en stigning i antallet af mennesker i hjemløshed på trods af tidligere indsatser (Børne- og Socialministeriet, 2017). Situationen var dog anderledes end tidligere, fordi man nu vidste, hvad der afhjælper hjemløshed. Housing First-indsatser virker. ”Problemet” var, at Housing First-tilgangen ikke var udbredt nok, der manglede kendskab til tilgangen, og systemet arbejdede ikke godt nok sammen om Housing First. ”Løsningen” var bl.a. at oprette en rådgivningsfunktion i Socialstyrelsen og udarbejder nationale retningslinjer for indsatsen mod hjemløshed.

Opsummerende har forsorgsområdet altså været influeret af policy, som har konstrueret problemet med hjemløshed forskelligt. Hvor der i 2002 var fokus på at forbedre vilkårene for mennesker, der lever i hjemløshed, problematiseredes det i 2009, at der overhovedet var mennesker, som levede i hjemløshed. I både 2002 og 2009 var der et ”problem” med den boligmasse, som var tilgængelig. Men der skete et skifte fra, at der primært manglede skæve boliger, der kunne rumme mennesker i hjemløshed, til at der manglede boliger generelt til dem. Ydermere ser jeg en fokusering på

forsorgsområdet i 2009, hvor det indgik aktivt i de målsætninger, politikerne satte for hjemløseområdet. Fra 2009 til 2017 skete der et skifte, så der ikke længere var fokus på at metodeudvikle, men på at implementere den strategi, man nu vidste virker.

4.4.1 Forsorgsområdet som kontekst

Forsorgsområdet er den anden empiriske dimension af casen og er således den organisatoriske dimension i casen. I dette afsnit præsenterer jeg centrale aspekter af forsgsområdet og det arbejde, der udføres her. Gennemgående har der været politiske ambitioner om at forkorte længden af opholdene på forsgshjemmene (Indenrigs- og Socialministeriet & Rambøll, 2009), og der har været fokus på at udvikle området (Børne- og Socialministeriet, 2017). Jeg har således valgt forsgsområdet som kontekst, fordi Housing First-strategien har som præmis, at der skal ske forandring inden for området, hvis Housing First-strategien skal implementeres. Derudover har mit arbejde inden for forsgsområdet være medvirkende til min interesse for området.

Forsorgsområdet som en vej ud af hjemløshed

Der er mange veje gennem hjemløshed, hvor mennesker i hjemløshed opholder sig forskellige steder, inden de kommer i bolig. Illustration 2 viser meget forsimplet nogle af de veje, der kan være gennem hjemløshed, og den røde boks viser, at dette speciale fokuserer på arbejdet på herberger og forsgshjem. I specialet fokuserer jeg på det sociale arbejde, der udføres, inden mennesker i hjemløshed kommer ud af hjemløsheden. En Housing First-indsats forudsætter ikke, at man har opholdt sig på et forsgshjem.

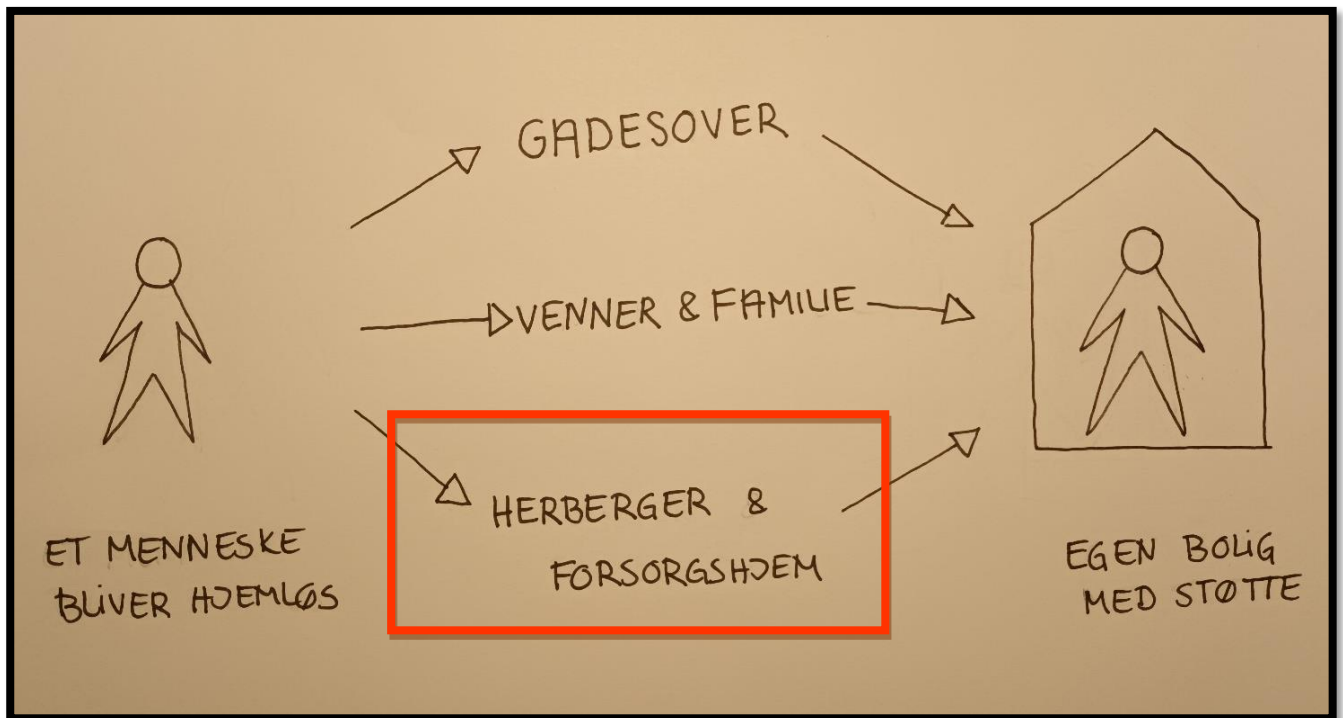

Illustration 2 Forsimplet vej fra at være i hjemløshed til egen bolig med støtte

Lovgivning og organisering

Forsorgsområdet omfatter både forsorgshjem og herberger. De tilbud, der inddrages i specialet, skal drive et § 110-tilbud. Et særligt kendetegn for forsorgsområdet er, at der er et selvmøderprincip, hvilket betyder, at man kan møde op og bliver indskrevet på tilbuddet, hvis man er en del af målgruppen (Serviceloven, 2022, § 110 stk. 2). Det er således ikke en visitering, der ligger til grund for optaget.

Et forsorgshjem kan være organiseret i regionen, kommunen eller private organisationer. Private organisationer kaldes ofte selvejende institutioner og kan have deres tilknytning til den frivillige sektor, men det er ikke et krav. Ofte drives de private forsorgshjem som selvejende institutioner, hvilket betyder, at de drives som en selvstændig enhed, men ofte er tæt knyttede til den forening, tilbuddet udspringer fra (Social- og Ældreministeriet, u.å.-a). Eksempelvis er der i Aarhus Kommune Botilbuddet Ellengården, som er en selvejende institution, som har sit udspring i foreningen Jysk Børneforsorg. Det er muligt for de private organisationer at indgå en driftsoverenskomst med en kommune. En driftsoverenskomst kan defineres som en "aftale mellem en kommune og en selvejende institution, stiftelse el.lign. om at kommunen forlods råder over en bestemt del af institutionens kapacitet mod godtgørelse" (Det Danske Sprog- og Litteraturselskab,

2018). Det kan eksempelvis dreje sig om, at kommunen råder over et vist antal pladser, mod at organisationen kompenseres økonomisk. Aftalen knytter således kommunen og organisationen tættere sammen, hvorfor foreningen mister en grad af sin selvstændighed. I specialet består forsorgsområdet både af kommunale tilbud og private organisationer med og uden driftsoverenskomst. I afsnit 4.7.3 uddyber jeg, hvilke organisationer der indgår i specialets organisatoriske felt.

Fra en trappetrinsindsats til en Housing First-indsats

I dette afsnit beskriver jeg, hvad der kendetegner forsorgsarbejdet ved hhv. en trappetrinsindsats og en Housing First-indsats. Afsnittet præsenterer forskellene på de to indsatser, og afsnittet vil blive brugt i diskussionen til at belyse, hvilke karakteristika de to perioder, jeg har konstrueret i specialet, har.

Som ovenstående præsentation af de udvalgte policy viser, var der før indførelsen af Housing First i Danmark ikke tale om en samlet policy, som havde trappetrinsindsatsen eksplicit beskrevet. Det er ikke lykkedes for mig at finde litteratur, som sammenhængende beskriver indsatsen på forsorgsområdet før indførelsen af Housing First, hvorfor jeg tager udgangspunkt i Housing First-litteratur. Det er vigtigt at have for øje, da der ligger en indbygget kritik af trappetrinsindsatsen i Housing First, hvorfor trappetrinsindsatsen positioneres som i opposition til Housing First-strategien. Illustration 3 viser kendetegn ved forsorgsområdet ved hhv. en trappetrinsindsats og en Housing First-indsats. Illustrationen viser væsensforskellige træk og skal ikke forstås som en fuldstændig beskrivelse af de to indsatser.

<u>TRAPPETRINSINDSATS</u>	<u>HOUSING FIRST-INDSATS</u>
Boligen som belønning	Boligen som menneskeret
Boligparathed – Træne færdigheder – Behandling – Afholdenhed	Recovery-orienteret praksis – Styrkefokuseret - Inddragelse – Selvbestemmelse – Forandring er mulig
Trappetrin – Akut – Trænende – Udslusning – Egen bolig	Samarbejde internt i systemet
Hjælpe til at fastholde bolig	Udgangspunkt i det enkelte menneske

Illustration 3 Kendetegn ved forsorgsområdet ved hhv. en trappetrinsindsats og Housing First-indsats (baseret på litteraturen fra Manning & Greenwood, 2019; Pleace, 2019; Turner, 2014)

I trappetrinsindsatsen er forsorgsarbejdet kendetegnet ved, at boligen bliver en belønning, som mennesker i hjemløshed kan opnå ved at blive mere boligparate. Forsorgsområdets opgave er derfor at hjælpe mennesker i hjemløshed til at blive mere boligparate. Billedligt er der altså forskellige trappetrin, som mennesker i hjemløshed skal bestige, før de kan komme i egen bolig, så forsorgsområdet er organiseret ud fra tanken om, at der skal være akutte, trænende og udslningspladser. Grundtanken er, at mennesker i hjemløshed skal opøve eller gentræne nogle færdigheder, så de kan fastholde den bolig, de skal ud i.

I en Housing First-indsats er grundtanken, at boligen er en menneskeret, og selve boligen er en intervention ift. hjemløsheden. Selve den ustabile situation, det er at leve i hjemløshed, er med til at fastholde mennesker i hjemløshed, hvorfor forsorgsarbejdet indebærer hurtigst muligt at få mennesker ud i egen bolig med den rette støtte. Derfor bliver det vigtigt at samarbejde med andre instanser, som kan bidrage til denne opgave. Forsorgsarbejdet skal være en recovery-orienteret praksis og tage udgangspunkt i værdierne, der knytter sig til denne praksis.

4.4.2 Aarhus Kommune som geografisk kontekst

Aarhus Kommune er den geografiske afgrænsning af casen og anses i specialet for at være en ekstrem case, da den længe har været influeret af Housing First-strategien. Derfor antager jeg, at hvis der er sket forandringer af fænomenet, vil det være muligt at finde det her.

Hjemløsetællingerne har siden 2009¹ og frem til 2017 vist en stigning i antallet af mennesker i hjemløshed, som har Aarhus Kommune som hjemkommune² (Benjaminsen, 2019, s. 41). Tabel 1 viser antallet af mennesker i hjemløshed ved de forskellige hjemløsetællinger i perioden 2009-2019.

Årstal	2009	2011	2013	2015	2017	2019
Antal	466	588	617	668	767	750

Tabel 1: Antallet af mennesker i hjemløshed mellem 2009-2019, som har hjemkommune i Aarhus Kommune (Benjaminsen, 2019, s. 60)

I 2019 opholdt 718 ud af de 750 personer sig i kommunen, mens de resterende 32 opholdt sig i andre kommuner i landet (Benjaminsen, 2019, s. 44). I Aarhus Kommune er der 2,2 mennesker i

¹ I Hjemløsetællingen fra 2007 er tallene ikke opgjort separat for de forskellige kommuner, hvorfor der bruges tal fra hjemløsetællingen i 2009 som udgangspunkt.

² Hjemkommunen er den kommune, hvor den hjemløse sidst har haft folkeregisteradresse, og dermed også den handlepligtige kommune.

hjemløshed pr. 1000 indbyggere, hvilket næsten svarer til tallet for Københavns Kommune, som er 2,3 pr. 1000 indbyggere (Benjaminsen, 2019, s. 54).

Aarhus Kommune har altså gennem årene oplevet en stigning i antallet af mennesker i hjemløshed, samtidig med at den har indgået i de politisk initierede forsøg på at nedbringe hjemløsheden i Danmark. Den geografiske kontekst, hvor fænomenet udspiller sig, har således været genstand for politisk fokus på at nedbringe antallet af mennesker i hjemløshed siden hjemløsestrategien.

4.5 Kvalitativ dokumentanalyse

Specialets metode er kvalitativ dokumentanalyse, og jeg bruger empirisk materiale i form af jobannoncer til at belyse det fænomen, jeg undersøger. I det følgende afsnit uddyber jeg, hvordan dokumenter forstås i specialet, og hvilken viden dokumenterne giver adgang til.

Fra mit socialkonstruktivistiske ståsted forstår jeg dokumenter som ”objektiveret social virkelighed” (Dahler-Larsen, 2005, s. 241), hvor afsenderen forsøger ”at fæstne en bestemt virkelighedsdefinition, afgivet under bestemte betingelser” (Dahler-Larsen, 2005, s. 236). Jeg antager således ikke, at jobannoncerne afspejler en neutral gengivelse af, hvem man ønsker at ansætte, eller hvem der kan få succes i jobbet. I stedet forstår jeg jobannoncerne som kilder til de virkelighedsforståelser, der har været af fænomenet på forskellige tidspunkter.

Dokumenter kan ”sige meget om hvordan en institution fungerer” (Dahler-Larsen, 2005, s. 235). Dokumenter giver også adgang til viden om den kontekst, de er produceret under, da ”dokumentet er et forsøg på under bestemte omstændigheder og med en given institutionel opbakning at gøre en bestemt virkelighed gældende.” (Dahler-Larsen, 2005, s. 252). Jobannoncer giver altså indblik i den institutionelle kontekst, de er konstrueret i. Da jobannoncerne er produceret under forskellige tidsperioder, er min antagelse, at de er produceret under forskellige institutionelle kontekster. Derfor giver de adgang til historiske virkelighedsforståelser af, hvem den gode socialarbejder har været inden for forsområdet både før og efter introduktionen af Housing First.

I specialet indgår dokumenter, som er produceret med et andet formål end at indgå i forskning. Det betyder, at de kan forstås som unobtrusive, da de er produceret, uden at forskeren har haft kontakt til dem, der undersøges (Dahler-Larsen, 2005, s. 236). Herved undgås reaktivitet, som er, når informanterne reagerer på at bliver undersøgt. Selvom man undgår reaktivitet, skal forskeren stadig have for øje, at dokumenterne ikke er produceret med blik for at besvare en særlig problemstilling.

Selvom afsenderen ikke har været genstand for forskerens indblanding, antages afsenderen at være bevidst om, at dokumentet senere kan blive læst og vurderet af andre, hvorfor det bør indgå i ens refleksioner, hvilken betydning det har for forståelsen af dokumentet og indholdet, inden man fortolker dem (Dahler-Larsen, 2005). Nedenfor i afsnit 4.6.1 udfolder jeg, hvordan jeg forstår jobannoncer i specialet, og reflekterer over betydningen af, at de er produceret med et andet formål end at indgå i forskning.

4.6 Dokumenter til specialet

I specialet indgår både primære og sekundære dokumenter. De primære dokumenter er jobannoncer, som bidrager med empiriske eksempler på fænomenet. De sekundære dokumenter har bidraget med viden om det felt, jeg undersøger, og har bidraget til konstruktionen af casens kontekst. Nedenfor behandler jeg først jobannoncer som dokumenter og udfolder, hvorfor de er interessante empiriske kilder, og hvordan jeg forstår dem i specialet. Herefter redegør jeg for de sekundære dokumenter, som indgår i specialet.

4.6.1 Jobannoncer som dokumenter

Jobannoncer kan forstås som trivielle dokumenter (Dahler-Larsen, 2005, s. 237). I mange sammenhænge vil de være uden interesse og måske forstås som simple dokumenter, der indeholder oplysninger om et konkret job. I specialet er de valgt, fordi de giver adgang til den institutionelle kontekst, der har været gældende, da de blev produceret. Fra et socialkonstruktivistisk ståsted antager jeg ikke, at alle aspekter af fænomenet belyses i specialet. Hvis jeg havde inddraget dokumenter såsom strategipapirer eller evalueringer som min primære empiri, kunne de have bidraget med andre betragtninger af fænomenet.

Jeg er bevidst om, at jobannoncerne er skrevet med et andet formål end at indgå i forskning, hvorfor der er begrænsninger i, hvad det er muligt at undersøge og udlede i analysen. I min kodning af dokumenterne kunne jeg se en forandring i, hvordan mennesker i hjemløshed forstås og positioneres. Denne forandring vil jeg belyse i analysen, da det bidrager til forandringen i forståelsen af den gode socialarbejder. Samtidig er der begrænsninger i, hvad jeg kan udlede, da jobannoncerne ikke er produceret mhp. at redegøre for og udfolde det syn, der har været fremherskende omkring mennesker i hjemløshed.

Jobannoncer er interessante som empiri inden for det sociale arbejde, fordi meget af det sociale arbejde udføres i offentlige organisationer, som er politisk styrede og derfor har til opgave at omsætte de policy som er gældende. Sat på spidsen, skal det offentlige rekruttere medarbejdere, som kan omsætte den policy, der er gældende for det område. Det forandrer sig over tid, hvilken policy der er legitim at føre og deraf også forestillingen om den gode socialarbejder. Selvom det organisatoriske felt i specialet består af offentlige og private organisationer, har de fleste private organisationer driftsoverenskomst og vil derfor være forpligtiget til at leve op til nogle af de samme krav som de offentlige organisationer. Selvom en organisation ikke formelt er underlagt politisk styring, fordi den eksempelvis ikke har en driftsoverenskomst, kan de stadig mere eller mindre bevidst indrette sig efter, hvad der er kilder til legitimitet inden for institutionen.

Jobannoncer som en genre

Udover at forstå jobannoncer som dokumenter forstår jeg dem også som en særlig genre. Her vil jeg trække på Yates & Orlikowskis (1992) begreb 'genres of organizational communication', som jeg vil benævne genre. Organisationer vil reagere med en særlig kommunikationsform på tilbagevendende situationer som eksempelvis afholdelse af møder. Hver situation fordrer en særlig form for genre, som har sine egne regler om indhold og form. Genrer reproduceres over tid og har derved et stabilt element, samtidig med at de er påvirkelige og over tid kan ændre form og indhold (Yates & Orlikowski, 1992, s. 306). Jeg forstår jobannoncer som en genre, som organisationerne reagerer med, når de skal rekruttere nye medarbejdere. Over tid kan genren vedligeholdes, udvikles eller modificeres (Yates & Orlikowski, 1992, s. 306). Ved at forstå jobannoncer som en genre, anerkender jeg også, at der er elementer, som er utænkelige at medtage i en jobannonce, og der er elementer, som anses for nødvendige. Eksempelvis er der oplysninger om, hvor ansøgningen skal sendes til, som er irrelevante for specialets problemstilling. Forståelse af jobannoncer som en genre indgår aktivt i analysen til at vise udviklinger, som har indflydelse på forandringer af fænomenet, jeg undersøger.

Inden for de to perioder i specialet sker der en vedligeholdelse af genren. Når organisationerne rekrutterer socialarbejdere, er beskrivelserne ofte enslydende på tværs af flere jobannoncer. Det forstår jeg som en vedligeholdelse af genren, da genrereglerne overholdes. Fra første til anden periode sker der så en forandring af genren. Jobannoncerne bliver længere, så de i stedet fylder omkring 2 sider frem for 1 side. Det betyder, at der naturligt er mere tekst i de senere annoncer, hvorfor der er flere og længere citater, som bidrager til at belyse fænomenet. Derudover omfatter

genren nu et længere standardiseret afsnit om den organisation, man bliver en del af, som afspejler, at man bliver ansat ind i en større kontekst end bare tilbuddet. Billede 1 viser et eksempel på en standardiseret tekst, som er indsat på alle jobannoncer fra Aarhus Kommune.

Billede 1 Standardiseret tekst i jobannonce fra Aarhus Kommune (Aarhus Kommune, 2022)

Et sådan afsnit sætter tilbuddet i en større kontekst og skaber en ensretning på tværs af arbejdspladser i Aarhus Kommune. I den tidlige periode var et sådan standardiseret afsnit ikke gennemgående på annoncerne, men i den senere periode fremgår det ved alle annoncerne på tværs af det organisatoriske felt.

Opsummerende forstår jeg jobannoncer som historiske kilder til den institutionelle kontekst, som har været gældende, da de blev produceret. Jobannoncer er ikke lavet til at indgå i forskning, hvorfor der naturligt er begrænsninger i specialets empiri. Jobannoncer forstås også som en genre med krav om indhold og form, og genren kan over tid udvikles eller vedligeholdes.

4.6.2 Sekundære dokumenter

Jeg har udover de primære dokumenter undersøgt og analyseret forskellige andre dokumenter for at kunne forstå det felt, jeg undersøger. Dokumenter skal her forstås som dokumenter i klassisk forstand, men også hjemmesider. Disse dokumenter fungerer altså som baggrundsviden, som har været nødvendig for at kunne forstå og undersøge specialets problemstilling. De sekundære dokumenter bidrager til, at jeg kunne forstå konteksten for fænomenet, og har eksempelvis bidraget til at konstruere det organisatoriske felt. De sekundære dokumenter bidrager med fragmenteret viden, hvor hvert dokument i sig selv kun belyser et lille element, men hvor de tilsammen bidrager

til at danne et mere helt billede af konteksten. En samlet liste over de sekundære dokumenter kan ses i bilag 2.

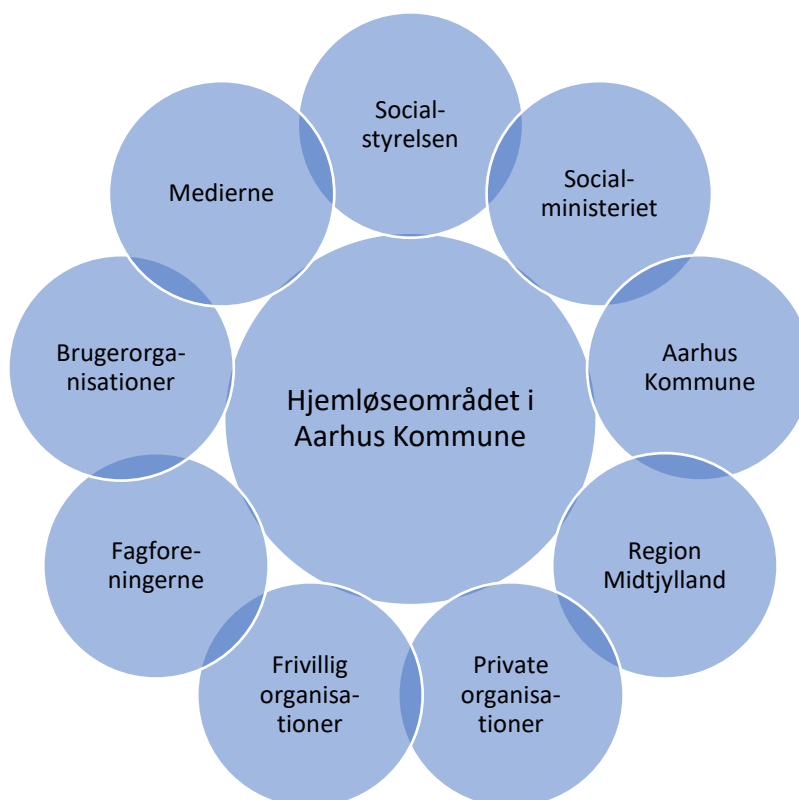
4.7 Det organisatoriske felt

Med udgangspunkt i det institutionelle begreb 'det organisatoriske felt' vil jeg i dette afsnit konstruere det organisatoriske felt for specialet. Jeg beskriver først det organisatoriske felt for hjemløseområdet, hvoraf forsorgsområdet udgør en lille del. Herefter beskriver jeg processen med at konstruere det organisatoriske felt samt de forskellige trin, der ledte frem til, at jeg kunne konstruere det organisatoriske felt. Afsnittet er inspireret af et projekt, jeg tidligere har deltaget i (Jørgensen et al., 2020), hvorfor der vil være ligheder med den systematik, der bruges til at konstruere det organisatoriske felt, og hvordan det præsenteres.

I afsnittet omtales organisationer og § 110-tilbud. Organisationen er den organisation, som § 110-tilbuddet har tilhørsforhold til. Det kan både være rent formelt, da organisationen driver tilbuddet, men det kan også være uformelt ved at tilbuddet drives som et selvstændigt tilbud, men tilbuddet beskriver, at det har sit ophav i en bestemt organisation. Eksempelvis driver organisationen Kirkens Korshær tilbuddet Tre Ege, men i praksis er Tre Ege en selvejende institution i sin egen ret. I konstruktionen af det organisatorisk felt er jeg interesseret i det, der forstås som tilbuddets ophavsorganisation og ikke den formelle virksomhedskonstellation.

4.7.1 Det organisatoriske felt for hjemløseområdet i Aarhus Kommune

Det organisatoriske felt for hjemløseområdet i Aarhus Kommune består af mange organisationer og aktører. Figur 1 viser det organisatoriske felt for hjemløseområdet i Aarhus Kommune og bygger på den viden, jeg har tilegnet mig gennem processen og fra min ansættelse på området. Figuren viser ikke en udtømmende liste, men skal vise at hjemløseområdet udgøres af mange forskellige organisationer.

Figur 1 Det organisatoriske felt for hjemløseområdet i Aarhus Kommune

Grundet specialets fokus er det kun forsorgsområdet, som er en lille del af hjemløseområdet, som specialet vil beskæftige sig med. Jeg vil derfor fokusere på de organisationer, der driver forsorgshjem i Aarhus Kommune.

4.7.2 Strategi til at konstruere det organisatoriske felt til specialet

Jeg har opsat følgende kriterier for de organisationer, der skal indgå i det organisatoriske felt:

- Skal drive et forsorgshjem
- Forsorgshjemmet skal være beliggende i Aarhus Kommune
- Skal drive et forsorgshjem i enten 2007-2008 eller 2018-2019 eller begge perioder

Herved fremkommer de organisationer, som er relevante at inddrage i specialets empiri. Jeg vil konstruere et organisatorisk felt for hhv. 2007-2008 og 2018-2019, hvor udgangspunktet er det, der er muligt at konstruere i dag. Herved er der en risiko for, at forsorgshjem, som var til stede tidligere, ikke medtages i projektet.

For at konstruere det organisatoriske felt foretog jeg forskellige søgninger for at afdække hvilke organisationer, der drev forsorgshjem i hhv. 2007-2008 og 2018-2019. I tråd med specialets abduktive forskningsproces var konstruktionen en cirkulær proces, som skiftede karakter undervejs, i takt med at jeg opnåede ny viden. De tidligere forsøg på at konstruere det organisatoriske felt tog udgangspunkt i en søgning på jobannoncer for at undersøge, hvilke organisationer der havde slået jobannoncer op inden for forsorgsområdet. Ved denne strategi fremkom en masse relevante annoncer, men min erfaring fra feltet betød, at jeg vidste, at der var tilbud, som ikke var fremkommet ved søgningen. Derfor ændrede jeg strategi og valgte i stedet på forskellig vis at afdække, hvilke organisationer der gennem tiden har drevet forsorgstilbud i Aarhus Kommune. Den endelige strategi er fremkommet undervejs, som jeg er blevet bekendt med nye måder at fremsøge viden på. Eksempelvis har jeg gennemgået, hvilke tilbud der er registreret i tilbudsportalen. Her blev jeg opmærksom på, at der ligger historiske dokumenter, som oplister tidligere § 110-tilbud i Aarhus Kommune. Disse dokumenter gav mig viden om, hvilke tilbud der har drevet § 110-tilbud igennem årene. Figur 2 viser de forskellige trin, som den endelige strategi bestod af, for at jeg kunne konstruere det organisatoriske felt.

Figur 2 Trin i strategien for at konstruere det organisatoriske felt

I de nedenstående afsnit beskriver jeg de forskellige trin i processen.

Tilbudsportalen

Tilbudsportalen³ er en database med oplysninger om tilbud til bl.a. voksne med sociale problemer (Social- og Ældreministeriet, u.å.-b). Heri fremsøgte jeg de tilbud, der drev et § 110-tilbud, og som geografisk var placeret i Aarhus Kommune. Databasen gav et overblik over de tilbud, der aktuelt

³ www.tilbudsportalen.dk

var registeret i databasen, men ikke de historiske registreringer. Ved denne søgning fremkom 12 resultater. I de forskellige tilbud fremgår det, hvilken virksomhed der driver tilbuddet. Som nævnt i indledningen til kapitlet er jeg ikke interesseret i den faktiske virksomhedskonstellation, men i stedet tilbuddets forståelse af dets organisatoriske tilhørsforhold. Derfor foretog jeg en søgning på Google for at undersøge tilbuddenes organisatoriske tilhørsforhold. På baggrund af dette trin kunne jeg udlede, at de 12 tilbud blev drevet af fire organisationer: Aarhus Kommune, Kirkens Korshær, Blå Kors og Jysk Børneforsorg/Fredehjem. Se uddybende tabeller i bilag 3.

Revisorpåtegning

I tilbudsportalen fandt jeg revisorpåtegninger under tilbuddene fra Aarhus Kommune. Revisorpåtegninger er årlige revisorerklæring med oversigter over de takster, Aarhus Kommune har opkrævet for bl.a. deres § 110-tilbud. Dokumenterne indeholdt således en udspecificeret liste over de § 110-tilbud, som kommunen selv drev, og de § 110-tilbud, som havde driftsoverenskomst med kommunen. Ved gennemlæsning af disse dokumenter var det muligt for mig at danne en liste over de forsorgstilbud, der har været i Aarhus Kommune. Efterfølgende søgte jeg på Google for at finde ud af, hvilken organisation der drev tilbuddet. Bilag 3 viser en oversigt over de dokumenter, der er læst, hvilke tilbud der er fremkommet herved, og hvilken organisation der drev tilbuddet. På baggrund af dette trin kunne jeg udlede, at tilbuddene blev drevet af Aarhus Kommune, Kirkens Korshær og Jysk Børneforsorg.

Sneboldmetoden

Det næste trin bestod i en søgning efter inspiration fra sneboldmetoden. Sneboldmetoden bruges til at følge de henvisninger, andre laver (Lynggard, 2015, s. 157). I min fortolkning af metoden fulgte jeg de organisationer, der blev beskrevet på hjemmesider, som har relation til hjemløseområdet. Eksempelvis har Socialministeriet en liste over relevante organisationer på hjemløseområdet, hvor organisationen SAND findes. På SAND's hjemmeside er der en liste over boformer for mennesker i hjemløshed i Region Midt. De organisationer, der stod på de forskellige hjemmesider, undersøgte jeg for at finde ud af, om de opfyldte kriterierne for at indgå i det organisatoriske felt. Dette trin gav ikke viden om andre organisationer end dem, der tidligere var blevet fundet. I bilag 3 viser jeg, hvilke organisationer jeg har undersøgt.

CVR-register

De oversigter, der indtil nu var fremkommet, angav historiske oplysninger om, hvilke tilbud der har været på forskellige tidspunkter, men ikke specifikt for perioden 2007-2008. Jeg foretog derfor en søgning på CVR-registeret. På CVR-registeret⁴ er det muligt at foretage søgninger på virksomheder og fremsøge, hvornår de er blevet oprettet. De søgninger, jeg foretog, afgrænsede jeg geografisk til Aarhus Kommune. Herefter søgte jeg på hhv. ”forsorg*” og ”herberg*” for at undersøge, om der kom organisationer frem, som ikke tidligere var fremkommet i mine søgninger, men uden nye resultater. Derudover foretog jeg søgninger på navne på de forskellige organisationer og tilbud, som var fremkommet ved de ovenstående trin. Dette for at undersøge om de forskellige organisationer drev deres tilbud i hhv. 2007-2008 og 2018-2019. Uddybende tabeller fremgår af bilag 3.

Resultaterne af de ovenstående trin kobledede jeg efterfølgende sammen for at konstruere det organisatoriske felt for specialet.

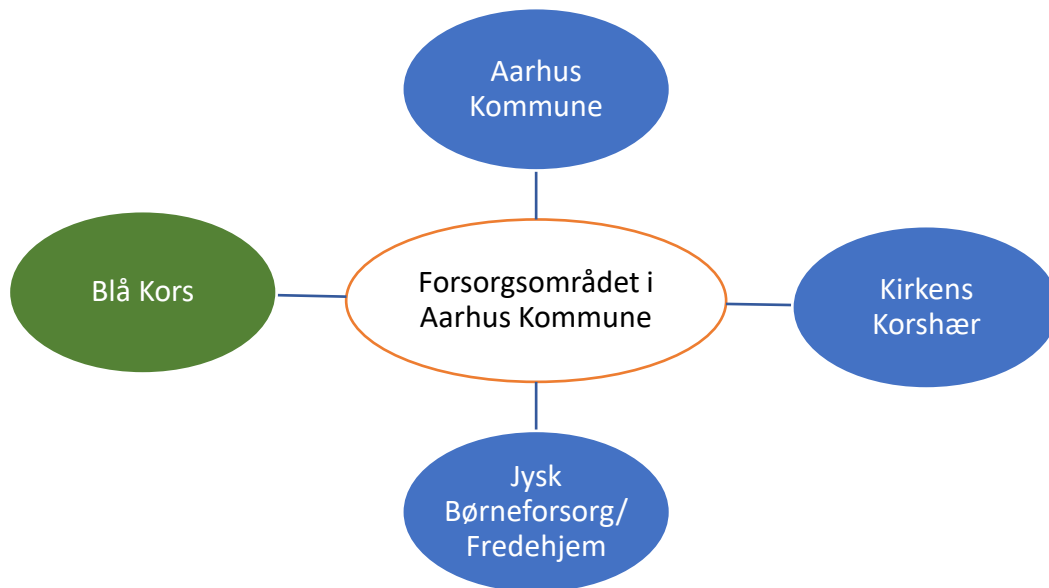
4.7.3 Det organisatoriske felt for specialet

Gennem de beskrevne trin i strategien konstruerede jeg et organisatorisk felt, hvor de organisationer, der indgår, opfylder kriterierne:

- Skal drive et forsorgshjem
- Forsorgshjemmet skal være beliggende i Aarhus Kommune
- Skal drive et forsorgshjem i enten 2007-2008 eller 2018-2019 eller begge perioder

Det organisatoriske felt for forsorgsområdet kan ses i Figur 3. I perioden 2018-2019 består det organisatoriske felt af fire organisationer: Aarhus Kommune, Jysk Børneforsorg/Fredehjem, Kirkens Korshær og Blå Kors. Blå Kors åbnede deres tilbud i 2020, men de er registeret i CVR-registeret med startdato i november 2019, og de begyndte at rekruttere i 2019. Derfor har jeg valgt, at de indgår i det organisatoriske felt i 2018-2019. I figuren er Blå Kors angivet med en anden farve, da organisationen ikke indgår i det organisatoriske felt for perioden 2007-2008. I denne periode består det organisatoriske felt af organisationerne Aarhus Kommune, Kirkens Korshær og Jysk Børneforsorg/Fredehjem.

⁴ <https://data.virk.dk/> under fanen CVR

Figur 3 Det organisatoriske felt i specialet

Følgende beskrivelser tager udgangspunkt i viden, som jeg har fået fra de sekundære dokumenter, som kan ses i bilag 2. Det organisatoriske felt udgøres af både offentlige og private organisationer. Kirkens Korshær, Jysk Børneforsorg/Fredehjem og Blå Kors er private organisationer, som har et kristeligt fundament. Aarhus Kommune er en offentlig og politisk styret organisation. Kirkens Korshær og Jysk Børneforsorg/Fredehjem har begge driftsoverenskomst med Aarhus Kommune, mens Blå Kors ikke har. Det er forskelligt, hvor mange § 110-tilbud organisationerne driver, og antal pladser der rådes over. Bilag 4 indeholder uddybende beskrivelser af organisationerne.

4.8 Datakonstruktion

I dette afsnit redegør jeg for den proces, hvorigennem jeg har konstrueret den data, der indgår som specialets empiri. Som tidligere nævnt er processen omkring konstruktionen af det organisatoriske felt og datakonstruktionen en sammenflettet proces, som har påvirket hinanden gensidigt. I afsnittet beskriver jeg processen, og hvordan den forandrede sig undervejs, hvorefter jeg beskriver de konkrete søgninger, jeg foretog, og hvilke inklusions- og eksklusionskriterier jeg satte op. Afslutningsvis beskriver jeg begrænsninger i datakonstruktionen og betydningen for empirien, der indgår i specialet.

Forandringer i processen

Jobindex har et arkiv over jobannoncer, der tidligere har været publiceret⁵. Jeg benyttede arkivet til at finde den relevante empiri til at belyse fænomenet, jeg undersøger. Min søgestrategi var kendetegnet ved en tidlig og supplerende søgestrategi. Til at starte med fokuserede jeg på at søge efter de jobannoncer, der indeholder ord som ”forsorg” og ”§ 110”. Min erfaring fra forsorgsområdet gjorde, at jeg var bekendt med tilbud, som ikke kom frem ved denne søgning. Da det var uklart, om det var, fordi de ikke havde rekrutteret i de pågældende perioder, søgte jeg på tilbuddets navn og fandt frem til flere relevante jobannoncer, men hvor de ikke havde brugt de ord, som jeg havde søgt efter. Jeg konkluderede derfor, at min søgestrategi var for snæver, da der udeblev relevante resultater. Derfor måtte jeg først konstruere mit organisatoriske felt for derefter at søge efter relevante jobannoncer ud fra den viden, jeg havde tilegnet mig. Efter denne proces supplerede jeg min tidlige søgestrategi med en ny, mere specifik søgestrategi. I det følgende beskriver jeg uddybende de søgninger, jeg foretog.

Søgninger på Jobindex

I Jobindex’ arkiv satte jeg nogle begrænsninger op for min søgning for kun at få vist relevante jobannoncer. Søgningerne var alle begrænset til, at jobbet geografisk skulle være beliggende Aarhus Kommune grundet casens geografiske afgrænsning. Derudover afgrænsede jeg søgningen til, at jobannoncerne blev udgivet i perioderne hhv. 01.01.2007-31.12.2008 og 01.01.2018-31.12.2019. Dette kombinerede jeg med forskellige fritekstsøgninger, hvorefter jeg gennemlæste alle de jobannoncer, der fremkom.

I mine tidligere søgninger lavede jeg en fritekstsøgning i begge perioder på ”forsorg*”. Her brugte jeg trunkeringsstegnet * for at sikre, at alle annoncer, der indeholdt ord med ”forsorg”, fremkom uanset endelse eller bøjning. Herefter foretog jeg en fritekstsøgning på ”§ 110”. Her brugte jeg anførselstegn ” ” for at sikre, at søgningen var på hele søgestrengen og ikke på hhv. ”§” og ”110”. De første to søgninger var for at dække de tilbud, der enten omtalte sig som et forsorgshjem eller som et § 110-tilbud. Ved begge søgninger producerede jeg en oversigt over alle jobannoncer, der fremkom ved søgningen, inklusive en vurdering af, om annoncen var relevant for specialet. Herefter gik der en rum tid, før jeg foretog min supplerende søgning, da jeg først skulle konstruere det organisatoriske felt. I konstruktionen af det organisatoriske felt nedskrev jeg systematisk alle

⁵ <https://www.jobindex.dk/jobsoegning?archive=1>

navnene på de § 110-tilbud, jeg undervejs blev bekendt med. Dette gjorde jeg, for at jeg senere kunne foretage specifikke søgninger på navnene i databasen. Flere af § 110-tilbuddene skiftede navn hen over årene. Min supplerende søgestrategi var kendetegnet ved en systematik, hvor jeg lavede en fritekstsøgning, så det dækkede de forskellige navne, som tilbuddene havde heddet gennem årene. Derudover søgte jeg på de specifikke organisationers navne. Dog med undtagelse af Aarhus Kommune, da den i årene 2007-2008 udgav 4761 jobannoncer. Her foretog jeg i stedet mange forskellige søgning på de navne, som tilbuddene gennem årene havde haft. Bilag 5 viser en oversigt over de søgeord, jeg brugte. På samme måde som i den tidlige søgning læste jeg alle jobannoncer igennem og udvalgte de jobannoncer, der levede op til inklusionskriterierne, og som ikke tidligere var fundet.

Inklusions- og eksklusionskriterier

Tabel 2 viser inklusions- og eksklusionskriterier for jobannoncerne. I tråd med min abduktive forskningsstrategi konstruerede jeg inklusions- og eksklusionskriterierne i takt med, at jeg læste annoncerne og kunne se, at der var mange, der var irrelevante for mit projekt.

Inklusionskriterier	Eksklusionskriterier
Jobbet var en ansættelse på et § 110-tilbud, hvor opholdet var midlertidigt Jobbet var socialt arbejde med mennesker i hjemløshed eller ledelse af de socialarbejdere, der arbejder med mennesker i hjemløshed	Jobbet omhandlede primært rengøring, madlavning og andre praktiske opgaver Job, som udelukkende var administrative med opgaver såsom bogføring, vagtplanlægning og sekretæropgaver Job, som blev beskrevet som et forsorgshjem, men hvor det fremgik, at beboerne havde lejekontrakter og derfor ikke havde midlertidigt ophold Jobannoncer, hvor linket ikke længere fungerede Job, hvor det var utydeligt, om det var inden for forsorgsområdet Frivillige job

Tabel 2 Inklusions- og eksklusionskriterier for jobannoncer

På baggrund af søgestrategien udvalgte jeg hhv. 38 jobannoncer fra den første periode og 35 jobannoncer fra den anden periode. I afsnit 4.9 uddybes de valgte jobannoncer. I bilag 6 beskriver jeg, hvordan jeg hentede jobannoncer ned fra hjemmesider, og rettelser, jeg foretog i nogle jobannoncer, som ingen meningsbetydning har for materialet. Det drejede sig om steder i jobannoncerne, hvor dette tegn forekom i stedet for æ, ø og å.

4.8.1 Begrænsninger i datakonstruktionen

Til søgningen på jobannoncer har jeg benyttet én database, hvilket betyder, at der kan være jobannoncer, som ikke er inddraget i specialets empiri, hvis de ikke indgår i Jobindex' database. Hvis en organisation eksempelvis rekrutterede via egen hjemmeside, fremgik annoncen ikke nødvendigvis af ovenstående søgning. Derudover vil uformel rekruttering, hvor der ikke blev produceret en jobannonce, ikke indgå i specialets empiri.

For at imødegå ovenstående begrænsning foretog jeg et ekstra tjek i en anden database. Historisk set har der været trykt stillingsannoncer i fagbladene fra diverse fagforeninger, hvorfor jeg undersøgte fagbladet Socialrådgiveren, som er tilgængeligt online. Her var det muligt at læse fagblade fra perioden 22. august 2007-10. december 2008. Jeg undersøgte de tilgængelige magasiner og foretog en søgning på hhv. ”forsorg” og ”110” for at fremsøge alle steder, der handlede om forsorg eller § 110-tilbud. Denne metode frembragte ingen nye jobannoncer. Jeg vurderede derfor, at ovenstående søgestrategi var brugbar til specialet.

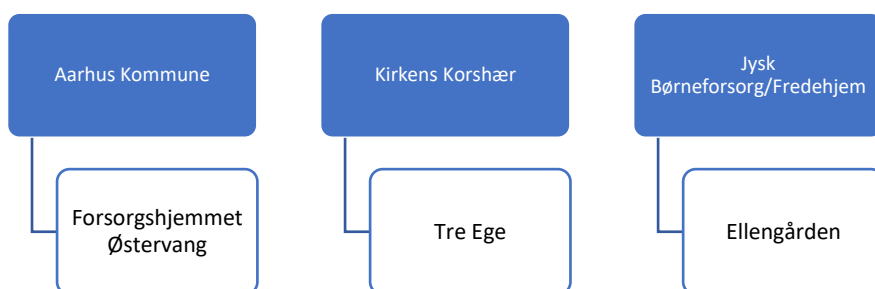
I Jobindex' databasen var der annoncer, hvor linket ikke virkede. Jeg er derfor vidende om, at der eksempelvis i perioden 2018-2019 blev produceret to annoncer fra tilbuddet Tre Ege, hvor linket ikke virkede. Derfor indgår annoncerne ikke i empirien, men det betyder også, at Tre Ege ikke er repræsenteret i perioden 2018-2019. Dette er et eksempel på, at mine valg omkring design har betydning for den empiri og de resultater, jeg kan producere. Et andet projekt kunne have konstrueret deres data på en anden måde og derved fået deres perspektiv med.

Endeligt fravalgte jeg annoncer fra frivillige jobs. Det er særligt Jysk Børneforsorg/Fredehjem og Kirkens Korshær som i anden periode har annoncer om frivillige jobs. Det er således en integreret del af deres organisation at inddrage frivillige kræfter. Jeg fravalgte annoncerne, da jeg ønskede at fokusere på socialarbejderne som ansættes på almindelige vilkår inden for området. Det betyder, at organisationer, hvor de bruger frivillige som en del af deres § 110-tilbud, ikke får repræsenteret dette aspekt i specialet.

4.9 Dokumenter til analysen

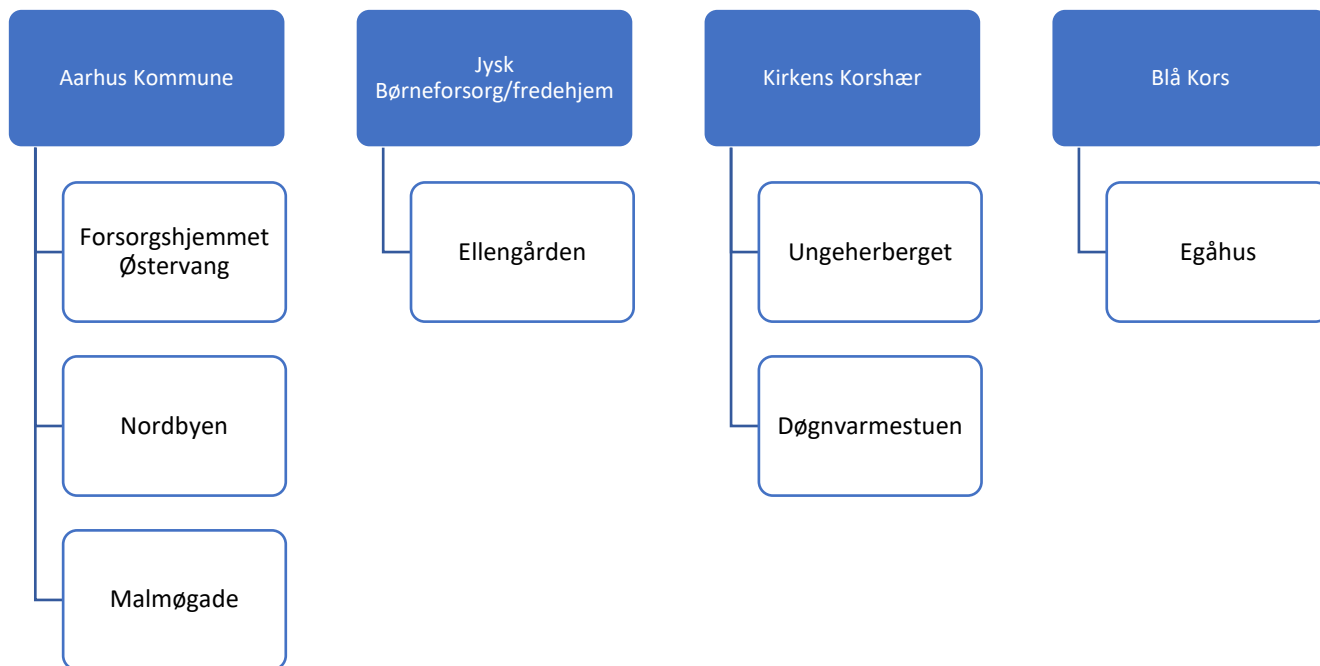
I det følgende beskriver jeg de dokumenter, som indgår i specialets empiri og bruges i analysen til at belyse fænomenet, jeg undersøger.

På baggrund af den beskrevne søgestrategi udvalgte jeg i perioden 2007-2008 38 jobannoncer fra forsorgsområdet i Aarhus Kommune. I perioden er der repræsenteret jobannoncer fra de tre organisationer, som indgår i det organisatoriske felt i 2007-2008. Figur 4 viser de organisationer og tilbud, der er repræsenteret i empirien i denne periode.

Figur 4: De organisationer og tilbud, der er repræsenteret i empirien i perioden 2007-2008. Øverst er organisationen angivet, og nedenunder fremgår de tilbud, der repræsenteres i empirien

I perioden 2018-2019 er der inkluderet 35 jobannoncer fra forsorgsområdet i Aarhus Kommune. Der er jobannoncer fra alle organisationer, som er en del af det organisatoriske felt i perioden. Figur 5 viser de organisationer og tilbud, der indgår i empirien i 2018-2019.

Figur 5 De organisationer og tilbud, der er repræsenteret i specialets empiri for perioden 2018-2019. Øverst er organisationen angivet, og nedenunder fremgår de tilbud, der repræsenteres i empirien

Tabel 3 viser en oversigt over de dokumenter, der udgør perioden før Housing First, og altså er fra årene 2007-2008.

Organisation	Tilbud	Jobannoncer i alt	Sideantal i alt
Aarhus Kommune	Forsorgshjemmet Østervang	32	37
Kirkens Korshær	Tre Ege	3	3
Jysk Børneforsorg/ Fredehjem	Bostedet Ellengården	3	3

Tabel 3 Oversigt over dokumenter for 2007-2008

Tabel 4 viser de dokumenter, der udgør tiden efter Housing First, og er altså fra årene 2018-2019.

Organisation	Tilbud	Jobannoncer fra tilbud	Sideantal	Sideantal i alt
Aarhus Kommune	Forsorgshjemmet Østervang	15	34	48
	Nordbyen	2	4	
	Malmøgade	5	10	
Kirkens Korshær	Ungeherberget	3	6	9
	Døgnavarmestuen	2	3	
Jysk Børneforsorg/ Fredehjem	Bostedet Ellengården	3	6	6
Blå Kors	Egåhus	5	10	10

Tabel 4 Oversigt over dokumenter for 2018-2019

Tabellerne viser, at de forskellige organisationer og tilbud er repræsenteret i varieret grad. I perioderne er der stor forskel i antallet af jobannoncer, organisationerne har produceret, hvilket bl.a. kan skyldes stor forskel i tilbuddenes størrelse og dermed antal af medarbejdere. Mit fokus er på det indholdsmæssige og ikke på mængden af bestemte udsagn, hvorfor det er acceptabelt, at organisationerne er repræsenteret i varieret grad. I min analyse fokuserer jeg på forandringer på tværs af det organisatoriske felt, og ikke hvor ofte en beskrivelse fremgår. På den måde forsøger jeg at opveje, at særligt Aarhus Kommune kvantitativt får sagt mere end de andre organisationer. I bilag 7 kan ses en uddybende tabel over alle de jobannoncer, der indgår i specialets empiri.

5 Analyse

I dette kapitel beskriver jeg først min analysestrategi og herefter selve analysen, som består af to dele. I analysedel 1 udforsker jeg empirien åbent for at spore udviklinger fra første til anden periode, som kan have betydning for forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet. Jeg bruger Dahler-Larsens institutionelle begrebsapparat, som jeg har beskrevet i afsnit 3.2. I analysedel 2 analyserer jeg empirien med institutionel teori, som jeg har beskrevet i

afsnit 3.1. Del 1 fungerer således som afsæt for del 2, hvor jeg belyser, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder forandres i et institutionelt perspektiv.

5.1 Analysestrategi

En analysestrategi handler ifølge Olesen (2018) om ”at organisere og ’manipulere’ data, således at de kan indgå i slutninger” (Olesen, 2018, s. 145). Mit socialkonstruktivistiske videnskabsteoretiske ståsted gør, at jeg i analysen er ”optaget af at fremanalysere antagelser eller forståelsesformer i dokumentet ...” (Monrad, 2018, s. 117). Formålet med min analysestrategi er altså at tilvejebringe empiriske eksempler til at belyse fænomenet: forståelsen af den gode socialarbejder. De empiriske eksempler bruges i analysen til at belyse, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet forandrer sig efter introduktionen af Housing First-strategien.

Kodnings- og analysearbejdet er foregået i forskellige faser, hvor jeg har skiftet mellem at kode empirien, vurdere om strategien fortsat var brugbar, finde tendenser i empirien og analysere tendenserne for derefter at gå tilbage til kodningen. Processen med analysestrategien har således været cirkulær. Da denne proces ikke længere udviklede min forståelse af empirien, besluttede jeg af hensyn til specialets tidsramme ikke længere at genkode, men at fokusere på analysearbejdet. Jeg har i min analysestrategi skiftet mellem at gå eksplorativt og åbent til empirien og at gå mere teoridrevet til empirien; dette ved at bruge institutionelle begreber.

Jeg har indledningsvist valgt at kode efter, hvilke metoder der skulle bruges i arbejdet, og derudover også at kode efter, hvordan målgruppen beskrives. Det er tydeligt, at metode er et vidt begreb i denne sammenhæng, da det særligt i første periode er vanskeligt at sondre mellem, hvad der er beskrivelser af arbejdsopgaver, og hvad der er metode. Jeg kan i stedet se, at der i empirien sker en forandring i måden, målgruppen, kompetencerne og arbejdsopgaverne beskrives på. På baggrund af den indledende læsning af empirien valgte jeg en eksplorativ analysestrategi, hvor jeg kodede empirien ud fra spørgsmålene:

- Hvordan beskrives mennesker i hjemløshed?
- Hvilke kompetencer ønsker man, at socialarbejderen har?
- Hvilke arbejdsopgaver skal socialarbejderen udføre?

I min kodning har jeg i billedlig forstand stillet de tre spørgsmål til empirien, og besvarelsen danner så grundlaget for min senere analyse. I en socialkonstruktivistisk forståelse er det selvfølgelig, at spørgsmålene er med til at rette min opmærksomhed på bestemte forandringer i forståelsen af den gode socialarbejder. Hvis jeg havde stillet andre spørgsmål, kunne der være kommet andre perspektiver på fænomenet, jeg undersøger. Min analyse skal således forstås som ét bud på en besvarelse af problemstillingen og ikke som en fyldestgørende analyse af alle de elementer, der forandres i forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First.

Udover den eksplorative kodning har jeg lavet en teoridreven kodning med udgangspunkt i Dahler-Larsens (2005) institutionelle begreber typifikationer og roller for at udlede relevansstrukturer, som var dominerende i empirien. Ved denne kodning konstruerede jeg relevansstrukturerne Forsorgsarbejde og Bosted. Relevansstrukturen Forsorgsarbejde udgøres af de typifikationer, som bruges til at beskrive det arbejde, som socialarbejderen skal udføre, og de kvalifikationer, hun forventes at have. Relevansstrukturen Bosted udgøres af de typifikationer og roller, som bruges til at beskrive de organisatoriske rammer og vilkår i forsorgsarbejdet. Jeg ville gerne have kaldt denne relevansstruktur Institution for at henvise til de anstalter og asyler, der tidligere var en integreret del af arbejdet med dem, man kaldte åndsvage, farlige og sindssyge. Da jeg har valgt at bruge institutionel teori, hvor institution har en anden forståelse, som min teoretiske ramme, ville det imidlertid skabe forståelsesproblemer. I analysen viser jeg, hvordan sammenspillet mellem de to relevansstrukturer er forskellig fra første til anden periode, hvilket har betydning for den virkelighed, som jobannoncerne afspejler.

Under kodningen benyttede jeg mig af programmet NVIVO. Programmet har funktioner, som gør, at jeg kan undersøge empirien på forskellige måde, som således har formet den måde, jeg har set på empirien på. Programmet gjorde, at jeg kunne fokusere snævert ind på visse dele af empirien. Eksempelvis har jeg kunnet fremsøge jobannoncerne fra de forskellige organisationer eller alle eksempler på beskrivelser af mennesker i hjemløshed. Programmet har således formet den måde, som jeg har undersøgt empirien på, og har muliggjort bestemte betragtninger.

5.2 Analysedel 1: Eksplorativ analyse

I denne del af analysen vil jeg præsentere forandringer i jobannoncerne, som de fremkommer i empirien uden brug af institutionel teori. I analysen bruger jeg Dahler-Larsens institutionelle

begrebsapparat, da det er hjælpsomt til at belyse forandringerne i en socialkonstruktivistisk forståelse. Afsnittet er delt ind i underafsnit, hvor jeg præsenterer forskellige temaer eller udviklinger og viser, hvordan de kommer til udtryk i jobannoncerne i hhv. første og anden periode. Først viser jeg, hvordan genren jobannonce forandres, hvilket har betydning for, hvad der lægges vægt på i beskrivelserne. Herefter viser jeg, hvordan mennesker i hjemløshed beskrives i hhv. første og anden periode. Bagefter viser jeg, hvordan relevansstrukturen Forsorgsarbejde forandres, og derefter, hvordan relevansstrukturen Bosted er gennemgående i begge perioder, men hvordan dens dominans forandres. I analysedel 1 viser jeg således forandringer i jobannoncerne i de to perioder, og det fungerer som afsæt til min teoretiske analyse i del 2.

5.2.1 Genren jobannonce forandres

Den måde, genren jobannonce konstrueres på, har betydning for, hvad der lægges vægt på i beskrivelserne. I første periode afspejler indholdet i genren i højere grad ”det her skal du gøre”, hvor det i den anden periode bliver mere ”det er den her socialarbejder, vi leder efter”.

Opbygningen i jobannoncerne fra anden periode lægger i højere grad vægt på forventninger til socialarbejderens adfærd og praksis end på socialarbejderens arbejdsopgaver.

	2007-2008	2018-2019
Forskellig vægtning i jobannoncerne	Socialarbejderen har ”ansvar for sagsbehandling, koordinering, udredning og opholdsplaner, i samarbejde med kontaktpersonen, brugeren og resten af teamet. Socialrådgiveren sikrer sagsbehandlingens kvalitet” (Aarhus Kommune, 2007d)	”Du skal lægge et trøstende øre til familiernes vanskeligheder, synes det er relevant at danne relation til børnene og være med til at arrangere fællesarrangementer for familierne. Med andre ord skal du have lyst til og evner for at være i en tæt relation til forældrene, børnene og deres liv på en døgninstitution” (Bostedet Ellengården, 2018)

Display 1

I display 1 viser jeg eksempler på, hvordan jobannoncerne i forskellig grad beskriver socialarbejderens opgaver. I første periode er der fokus på at beskrive opgavens indhold, og socialarbejderens arbejde beskrives med udgangspunkt i de opgaver, hun skal udføre, såsom

sagsbehandling, koordinering, samarbejde og at sikre kvalitet. Det udfoldes ikke nærmere, hvordan det bør blive gjort, eller hvilke værdier, der skal knytte sig til socialarbejderens praksis. I anden periode er der en langt større brug af adjektiver og normativt ladede ord. Det beskrives f.eks., hvordan socialarbejderen, i den direkte kontakt med familierne, forventes at være lyttende, indlevende, oprigtig og aktiv. Forventningerne til, hvordan socialarbejderen skal gøre sit arbejde, træder således frem langt flere steder end i første periode. Måden, hvorpå selve genren jobannonce konstrueres, er således væsensforskellig i de to perioder. Hvor første periode er beskrivende og efterlader forestillinger om ”det her er jobbet”, er anden periode mere uddybende og præskriptiv og skaber således forestillinger om ”den her socialarbejder mangler vi”. De genreregler, der gælder for jobannoncer, afspejler i anden periode i højere grad normative aspekter. Jeg ser disse tendenser som et fokusskifte fra første til anden periode, hvor der på tværs af det organisatoriske felt er forandringer i, hvad der forstås som relevant at nævne.

5.2.2 Beskrivelsen af mennesker i hjemløshed

På tværs af perioderne er der både en ensartet måde at beskrive mennesker i hjemløshed og alligevel en forskellig måde at forstå dem på.

	2007-2008	2018-2019
Målgruppe-beskrivelse	”målgruppen omfatter personer over 18 år, som ikke har eller ikke kan, opholde sig i egen bolig ... [De] har ofte misbrug og/eller psykiske lidelser, som er en del af deres personlige udfordringer.” (Ellengårdens Familiepension, 2008)	”Institutionens målgruppe er socialt udsatte voksne hjemløse eller funktionelt hjemløse brugere i aldersgruppen 18-67 år, ofte med problematikker inden for psykiatri, alkohol- og/eller stofmisbrug i tilknytning til hjemløsheden.” (Aarhus Kommune, 2019e)

Display 2

I display 2 viser jeg eksempler på, hvordan målgruppen mennesker i hjemløshed beskrives i første og anden periode. Eksemplerne viser en relativt ensartet måde at beskrive målgruppen på, på tværs af perioderne. Beskrivelserne fokuserer på de udfordringer, som målgruppen er kendetegnet ved. På det organisatoriske felt er der altså en fælles måde at beskrive målgruppen på, som er relativt enslydende på tværs af organisationer og tidspunkter. Alligevel kan jeg i anden periode se en anderledes positionering af mennesker i hjemløshed. Her er nogle organisationer eksplicitte i deres

forståelse af hjemløshed som socialt problem. Blå Kors beskriver i 2019, at deres tilbud skal afspejle ”en dynamisk forståelse af hjemløshed som konsekvens af den enkelte beboers livsbelastninger, ligesom hjemløsheden kan have medført yderligere deroute.” (Blå Kors, 2019). Med denne positionering bliver hjemløshed som fænomen fremstillet som et mere komplekst fænomen, hvor personlige problemer kan skabe hjemløshed, men hvor hjemløshed også påvirker og skaber personlige problemer. I Kirkens Korshær beskriver man i 2019, at ”arbejdsopgaverne indebærer også, at vi inkluderer de unge i vores egne aktivitetstilbud med henblik på at give dem fodfæste, få tiltro til egne evner og muligheder for på sigt, at blive i stand til at mestre eget liv.” (Kirkens Korshær, 2019b). Her fremstilles mennesker i hjemløshed som mennesker, der har mistet fodfæstet for en stund, hvor det er socialarbejderens opgave at hjælpe dem med at genvinde troen på egne evner, så mennesker i hjemløshed på sigt kan mestre eget liv. Det at leve i hjemløshed bliver fremstillet som en midlertidig tilstand, som det er muligt at komme ud af gennem udvikling.

I begge perioder ses således både en fælles – næsten standardiseret – beskrivelse af målgruppen, samtidig med at der i anden periode er flere eksempler på målgruppebeskrivelser, hvor mennesker i hjemløshed forstås anderledes end i første periode.

5.2.3 Relevansstrukturen Forsorgsarbejde

Jeg konstruerede relevansstrukturen Forsorgsarbejde, da det viser, hvilke typifikationer der udgør relevansstrukturen i de to perioder. Relevansstrukturen Forsorgsarbejde udgøres både af de samme og forskellige typifikationer i de to perioder. Det forstår jeg således, at der sker et skifte i, hvad der antages at være relevant og irrelevant at medtage i jobannoncerne inden for forsorgsområde, hvilket jeg forstår som udtryk for, at der er sket en forandring. I display 3 viser jeg typifikationerne som udgør relevansstruktur Forsorgsarbejde i hhv. første og anden periode.

	2007-2008	2018-2019
Typifikationer	Hjælpe, støtte, omsorg, sætte og holde grænser, ”mad, logi og hygiejne”, robusthed, sagsbehandling, planlægge og udføre, udredning & plan, struktur, beskrive og vurdere, ansvarlig for, bostøtte/træning, struktureret hverdag, struktureret pædagogisk indsats, iagttagelse & beskrive, samarbejde, drift, praktiske opgaver, kristne livs- og menneskesyn. Kognitiv metode, kognitiv forståelsesramme	Samarbejde, koordinere, bygge bro, hjælpe, støtte, understøtte, udredning & plan, afklaring, boligmulighed, fremtidig bolig, vurdere, rehabilitering, helhedsorienteret, gøre en forskel, sagsbehandling, samarbejdssøgende, drift, praktiske opgaver, tryghed, tillid, dialog, nærvær, samvær, tilgængelighed, omsorg, nysgerrighed, værdier, kristne livs- og menneskesyn, medlem af folkekirken, værdigrundlag, velbeskrevne politikker, sundt og trygt og sikkert arbejdsmiljø, sikkerhed, konfliktforebyggelse, robusthed, civilsamfundet, hjemkommune. De små skidts metode, ASI-screening, AMPS, KRAM, Coaching, Housing First, Recovery-orientering, CARE-metoder, Den aktive borger, Systemisk metode, Acceptance and Commitment Therapy, Miljøterapeutisk tilgang, Mentaliseringsforståelse, metodisk konfliktbehandling og Åben dialog

Display 3

I displayet ses det, at de typifikationer, der udgør relevansstrukturen Forsorgsarbejde er forskellige i de to perioder, samtidig med at nogle typifikationer går igen. Flere af typifikationerne går igen i de to perioder, men der er forskel på, hvordan de indgår konkret i jobannoncen, og dermed hvordan

relevansstrukturen Forsorgsarbejde konstrueres. Det vil jeg vise i display 4 ved eksempler på, hvordan opgaven med at lave udredninger fremstilles forskelligt i hhv. første og anden periode.

	2007-2008	2018-2019
Udredning	Socialarbejderen skal ”i samarbejde med afdelingsleder og andre parter udføre relevant sagsbehandling, udredning og planarbejde” (Aarhus Kommune, 2007a) Socialarbejderen skal ”udarbejde, i samarbejde med brugeren og socialrådgiveren, en udredning og opholdsplan” (Aarhus Kommune, 2007b)	Socialarbejderen skal ”udarbejde udredninger og opholdsplaner i et tæt samarbejde med brugere.” (Aarhus Kommune, 2018a)

Display 4

Det at lave udredninger er altså en gennemgående arbejdsopgave i begge perioder, men arbejdsgangen beskrives forskelligt i de to perioder. Typifikationen samarbejde indgår i begge perioder i relation til det at lave udredninger, men beskrivelsen af, hvem der skal samarbejdes med, er forskellig. I første periode er der eksempler på, at samarbejdet om udredningen involverer afdelingslederen og andre parter, uden at det er uddybet, hvem det er. Dem som udredningen handler om – mennesker i hjemløshed – nævnes ikke eksplicit, men kan måske tilhøre gruppen af ”andre parter”. Men, som det fremgår af display 4, er der også i første periode eksempler på, at mennesker i hjemløshed skal have en aktiv rolle i udarbejdelsen af udredningen. I anden periode understreges det i beskrivelsen, at udredningen ikke bare skal udarbejdes i samarbejde – men i et tæt samarbejde med mennesker i hjemløshed. Der sker således en forskydning mod, at udredninger eksplicit involverer samarbejde med det enkelte menneske – brugeren – som det handler om. Selvom typifikationerne udredning og samarbejde indgår i begge perioder, er der forskel på, hvordan opgaverne udføres, og hvad der forstås med samarbejde.

I relevansstrukturen Forsorgsarbejde indgår der i begge perioder typifikationerne hjælp og støtte, men beskrivelsen af den funktion, de har, forandres, hvilket jeg giver eksempler på display 5.

	2007-2008	2018-2019
Hjælp og støtte og deres funktion	Arbejdet bliver tilrettelagt for ”at give den bedst mulige støtte samt udviklingsmulighed for den enkelte beboer” (Aarhus Kommune, 2008b) Det forventes, at socialarbejderen ”evner at støtte og holde grænser” (Tre Ege, 2008) Tilbuddets opgave er bl.a. ”hjælp til at få dagligdagen til at fungere” (Tre Ege, Kirkens Korshær, 2007b)	”Målet er, at de unge skal hjælpes til at møde voksenlivets udfordringer og komme videre mod egen bolig, uddannelse og beskæftigelse ... og det er således den unges egne valg, der styrer hvad de skal støttes i” (Aarhus Kommune, 2019a) Opgaven ”kan være støtte til at komme i behandling, hjælp til bolig, kontakt til jobcenter og meget mere” (Kirkens Korshær, 2019b)

Display 5

I første periode har socialarbejderen en vigtig rolle i at hjælpe og støtte, men det fremgår ikke tydeligt af annoncerne til hvad eller hvordan. Når de to typifikationer bruges i jobannoncerne, knyttes de sammen med det at skabe udviklingsmuligheder, at holde grænser og få dagligdagen til at fungere. Typifikationerne sættes således i relation til nogle lidt uklare eller lavpraktiske formål, som ikke udfoldes nærmere i annoncerne. Hjælp og støtte fremstår som værdier, der knyttes til arbejdet, så arbejdet i sig selv har været ”at hjælpe og støtte”.

I eksemplet fra anden periode knyttes hjælp og støtte til et større formål. Socialarbejderen skal ikke bare hjælpe for at hjælpe. Socialarbejderen skal hjælpe mennesker i hjemløshed, så de kan komme væk fra en tilværelse i hjemløshed og opnå et liv med bolig, uddannelse og beskæftigelse. I jobannoncerne knyttes typifikationerne op på et særligt formål eller en særlig retning, som er ønskværdigt for mennesker i hjemløshed. Hvor det i første periode er uklart, hvad støtten er, eller hvor den udspringer fra, angives det i anden periode tydeligt, at mennesker i hjemløshed skal være involveret og styrende for den indsats, de tilbydes. Samtidig angives der også forslag til, at støtten kan være at kontakte andre indsatser, som kan hjælpe til et liv uden for hjemløshed.

I begge perioder indeholder relevansstrukturen Forsorgsarbejde således mange ens typifikationer, men de bruges på forskellig vis og tillægges forskellig betydning i jobannoncerne. Med min socialkonstruktivistiske forståelse af dokumenter udleder jeg, at konteksten for forsorgsarbejdet har

forandret sig, hvilket forandrer, hvad der forstås som relevant og irrelevant at beskrive i jobannoncerne. Det gør jeg, da der både ses en forandring fra første til anden periode i hvilke typifikationer, der bruges, men også en forandring i betydningen af bestemte typifikationer.

5.2.4 Relevansstrukturen Bosted

I begge perioder bruges der i jobannoncerne mange typifikationer, som knytter sig til den måde, tilbuddet er organiseret og drevet på. Dokumenterne afspejler således en virkelighedsforståelse, som er stærkt præget af måden, tilbuddet drives på. Den rettethed, som afspejles i dokumenterne, har jeg kaldt relevansstruktur Bosted. Display 6 viser de typifikationer og roller, den udgøres af.

Typifikationer	Roller
Vagtplan, døgnbemandet, drift, døgnmedarbejder, nattevagt, pladser, boform, institution, døgnrapport, dag-, aften- og nattevagter, driftsoverenskomst	Forstander, stedfortræder, beboeren, medarbejdere, som arbejder efter vagtplan, alkoholikere, beboere, patienter

Display 6

I jobannoncerne bruges der en del plads på at beskrive, hvordan tilbuddet er organiseret. I kraft af deres funktion som jobannoncer, hvor ansøgerne har brug for at vide mere om de arbejdsvilkår, de vil skulle arbejde under, er det næsten selvfølgeligt, at det fremgår, hvilke vagttyper man har. Men relevansstrukturen Bosted er styrende for, hvordan annoncerne læses, og hvilken vægt de organisatoriske forhold tillægges.

Bostedsrelevansstrukturen er fremherskende i begge perioder, men der er forskel på, hvor centralt den fremstår i annoncen. I første periode præsenteres oplysninger om arbejdstid og vagtformer tidligt i annoncen. Eksempelvis indleder Kirkens Korshær i 2007 deres annonce ”Døgnmedarbejder” med dette afsnit: ”[Tilbuddet] søger fast døgnmedarbejder til Akutfunktionen. Stillingen er på 37 timer ugentligt. Der må påregnes skiftende arbejdstider, altså både dag, aften/nat og weekendarbejde.” (Tre Ege, Kirkens Korshær, 2007b). Herefter følger et afsnit om de organisatoriske rammer, herunder at det er et selvejende forsorgshjem, at det har driftsoverenskomst med Aarhus Kommune og hvilken lovgivning, tilbuddet drives efter. Den måde, jobannoncerne er konstrueret på, gør, at det særligt er den måde, tilbuddet drives på, der er i fokus, mere end det er indholdet i socialarbejderens arbejde. I anden periode er der også eksempler på, at jobannoncen

tidligt har relevansstrukturen Bosted. Jysk Børneforsorg/Fredehjem indleder deres annonce ”Socialpædagog – forsorgshjem for familier” med et afsnit om arbejdstider:

Den gennemsnitlige arbejdstid er på 37 timer ugentligt, i skiftende vagter fordelt på dag-, aften- og døgnvagter i hverdage, weekends og helligdage. Man arbejder 3 weekends på 8 uger, og hver andet år arbejdes enten juleaften eller nytårsaften (den ledige stilling har vagten juleaften i år, dvs. at man dermed har hverken jule- eller nytårsaften næste år) (Bostedet Ellengården, 2019)

Eksemplerne illustrerer, hvordan fokus rettes mod typifikationer som døgnmedarbejder, forsorgshjem, vagter, dag-, aften- og døgnvagter, vagter hele året på alle dage, akutfunktioner. Typifikationer som bringer tankerne hen på de organisatoriske forhold, man skal arbejde under, mere end på, hvad man skal arbejde med. Fokus rettes mod, hvordan stedet drives og organiseres. Her skabes der et billede af det klassiske bosted, hvor samfundets udsatte bliver placeret, og hvor der bor mennesker, som er i en tilstand, der kræver døgndækket bemanning.

I anden periode er der også eksempler på, at der meget tidligt fokuseres på vagttyper, men i de fleste annoncer har det en mindre central plads i annoncen. Der, hvor der skal rekrutteres en nattevagt, angives det ofte allerede i overskriften. Der, hvor jobbet indeholder dag-, aften- og weekendarbejde, præsenteres det oftere senere eller til sidst. I den anden periode indledes jobannoncerne med et afsnit, hvor der i stedet fokuseres på de mennesker, man skal arbejde med:

Vil du være med til at præge et område, som er i stor faglig udvikling? Vil du være med til at tilbyde socialt udsatte hjemløse en kvalificeret og helhedsorienteret indsats? Så er her stillingen, hvor du som ergoterapeut kan gøre en forskel for en særlig målgruppe:

Hjemløse med svære og mangeartede udfordringer såsom misbrug og psykiske lidelser. (Aarhus Kommune, 2018a)

Ved at starte jobannoncen på denne måde rettes ansøgerens blik først og fremmest mod de mennesker, man skal arbejde med, og den forskel, man kan gøre for dem. Der stilles spørgsmål til ansøgeren, som om man er i en dialog med denne. Med denne start er det i højere grad typifikationer fra relevansstrukturen Forsorgsarbejde, der kommer frem. Først herefter skal ansøgeren forholde sig til, om denne også kan se sig selv i et arbejde, som involverer skiftende arbejdstider. Jeg ser således, at måden annoncen skrives på, afgør, om fokus er på arbejdsvilkår

eller arbejdsindhold. I anden periode er relevansstrukturen Forsorgsarbejde således mere fremtrædende end relevansstrukturen Bosted. Skiftet gør, at fokus i højere grad er på arbejdsindhold end arbejdsvilkår.

5.2.5 Opsummering af den eksplorative analyse

I analysedel 1 har jeg vist, at der sker en forandring i den måde, jobannoncerne konstrueres på. Jeg har vist, at der sker en forandring fra, at jobannoncerne fokuserer på ”det her arbejde, skal du gøre”, til at de fokuserer på ”den her medarbejder, mangler vi”. Jeg har vist, hvordan der i begge perioder er en ens måde at beskrive målgruppen på, samtidig med at der i anden periode er eksempler på, at mennesker i hjemløshed positioneres anderledes. Jeg har vist, at jobannoncerne i begge perioder er præget af relevansstrukturene Forsorgsarbejde og Bosted. Indholdet og vægtningen af de to relevansstrukturer forandres imidlertid fra første til anden periode. Analysedel 1 bidrager således med at vise nogle overordnede væsensforskellige træk mellem perioderne. I analysedel 2 vil jeg belyse nogle af disse udviklinger ved brug af institutionel teori.

5.3 Analysedel 2: Teoretisk analyse

I analysedel 1 har jeg vist ligheder og forandringer i jobannoncerne mellem første og anden periode. I analysedel 2 vil jeg udfolde dele af den udvikling, jeg sporede i del 1, ved at inddrage institutionel teori. Afsnittet består af tre underafsnit. I første afsnit viser jeg, hvordan der fra første til anden periode sker et skifte i, hvad der er socialarbejderens opgave på forsorgshjemmet. I andet afsnit viser jeg, hvordan de grundlæggende antagelser om mennesker i hjemløshed forandres. I tredje afsnit viser jeg, hvordan der fra første til anden periode sker en videnskabeliggørelse af socialarbejderens praksis. De tre afsnit bidrager med forskellige forandringer, som alle influerer på forståelsen af den gode socialarbejder. I analysedel 2 viser jeg således, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet forandres fra første til anden periode.

5.3.1 Socialarbejderens opgave på forsorgshjemmet forandres

I dette afsnit vil jeg vise, hvordan forståelsen af socialarbejderens opgave på forsorgshjemmet forandres fra første til anden periode. Skiftet forstår jeg som et skifte fra, at socialarbejderen håndterede mennesker i hjemløshed, til at socialarbejderen skal håndtere hjemløshed. Det har forandret sig, hvad socialarbejderen skal fokusere på i sit arbejde på forsorgsområdet. Nedenfor vil

jeg først vise, hvordan fokus skifter fra at håndtere mennesker i hjemløshed til at håndtere hjemløshed. Herefter vil jeg udfolde pointen med et eksempel på, hvordan samarbejde bliver en kilde til legitimitet.

Socialarbejderen skal håndtere hjemløshed – ikke mennesker i hjemløshed

Fra første til anden periode sker der et skifte i organisationernes beskrivelse af, hvad der er forsorgsområdets opgave. Det har betydning for, hvordan socialarbejderen skal forstå sin rolle. Jeg ser et skifte, hvor jobannoncerne i første periode fremstiller det midlertidige ophold som selve formålet for forsorgsområdet, til at det midlertidige ophold i anden periode fremstilles som en måde at drive tilbuddet på, mens formålet er at bekæmpe hjemløshed.

Som det ses i display 7, beskriver organisationerne på tværs af begge perioder selve lovgrundlaget for tilbuddet, og det placeres ofte øverst i jobannoncerne.

	2007-2008	2018-2019
Beskrivelsen af forsorgsområdets opgave forandres	Tilbuddet ”er en familieinstitution ... [som] drives i henhold til Servicelovens § 110 som et bostøttetilbud til socialt truede og netværkssvage familier” (Jysk Børneforsorg/Fredehjem, 2007).	Tilbuddet ”er en døgninstitution der drives efter Servicelovens § 110 ... Institutionens kerneydelse er at afhjælpe eksisterende samt forebygge fornyet hjemløshed. Der arbejdes med udredning af institutionens brugere, med henblik på at klarlægge årsager til hjemløsheden, afdække udviklingsmuligheder samt vurdering af evt. fremtidigt støttebehov. Parallelt hermed udarbejdes der sammen med brugeren en del- eller indsatsplan for brugerens ophold på institutionen” (Aarhus Kommune, 2019e)

Display 7

I første periode er formålet med at tilbyde midlertidigt ophold næsten utydeligt, og det kan efterlade det indtryk, at formålet med arbejdet i sig selv er at tilbyde midlertidigt ophold. I anden periode beskriver organisationerne ofte eksplicitte formål for forsorgshjemmet og dermed, hvad forsorgsområdets opgave er. Formålet med opholdet strækker sig altså ud over formålet med at

tilbyde midlertidigt ophold. I display 7 ses det, at formålet er todelt, så der både er fokus på at afhjælpe og forebygge hjemløshed. Beskrivelsen kobler forsorgsområdet med det at bekæmpe fænomenet hjemløshed. Der er altså et sigte, som strækker sig ud over opholdet på forsorgshjemmet, som ikke bliver beskrevet tydeligt tidligere. I det følgende vil jeg først udfolde, hvordan forsorgsområdets opgave beskrives i første periode og betydningen for fænomenet, jeg undersøger. Herefter vil jeg vise, hvordan der i den første periode er eksempler på, at arbejdet på forsorgsområdet har et sigte ud over livet på forsorgshjemmet, og derefter vise, hvordan det er en eksplicit del af forsorgsområdets opgave i anden periode.

I 2007 beskriver Kirkens Korshær deres målsætning som værende det ”at tilbyde midlertidigt logi og omsorg, og vi arbejder målrettet mod at bedre den enkeltes livsvilkår” (Tre Ege, Kirkens Korshær, 2007a). I en anden annonce beskriver Kirkens Korshær, at deres ”opgave er at yde omsorg og hjælp til at få dagligdagen til at fungere.” (Tre Ege, Kirkens Korshær, 2007b). I jobannoncerne lægges der vægt på det at yde omsorg og hjælpe som værende forsorgsområdets opgave. Derudover beskrives det som en opgave at få hverdagen til at fungere, og det fremstår for mig som en relativt lavpraktisk målsætning. Det er ikke tydeligt, om det er dagligdagen på forsorgshjemmet, som skal fungere, eller om det er mennesker i hjemløshed, hvis dagligdag det er forsorgsområdets opgave at få til at fungere bedre. Med en institutionel forståelse ser værdien, som knytter sig til forsorgsområdet i første periode, ud til at være omsorg, og normerne er at hjælpe og få dagligdagen til at fungere. Formuleringen ”at bedre den enkeltes vilkår” uddybes ikke, og det fremstår som en værdi i sig selv. Det er uklart, om det at tilbyde midlertidigt logi er at bedre den enkeltes vilkår, eller om arbejdet orienterer sig mod noget andet. Med udgangspunkt i jobannoncer fra første periode synes formålet med forsorgsområdet arbejde at kredse omkring livet på forsorgshjemmet, og om hvordan socialarbejderen skal være der for mennesker i hjemløshed under deres ophold på forsorgshjemmet.

I 2008 producerer Aarhus Kommune en jobannonce som fremhæver, hvilken lovgivning tilbuddet drives efter, målgruppen for tilbuddet, antal medarbejdere i afdelingen, pladstyper og opholdstid for målgruppen. Socialarbejderens funktioner beskrives således:

- undersøge, vurdere og planlægge behovet for konkret bostøtte/træning med de beboere, du bliver kontaktperson for
- planlægge og udføre bostøtten/træningen i praksis
- udføre relevant sagsbehandling, udredning og planarbejde

- dokumentere både støtte og faglige erfaringer skriftligt
- hjælpe beboeren til en struktureret hverdag
- indgå i Ekstern Enheds og Østervangs daglige drift og udvikling
- indgå i et tværfagligt samarbejde. (Aarhus Kommune, 2008a)

Måden, jobannoncen er opbygget på, gør, at relevansstrukturen Bosted er dominerende i den første del. Med min socialkonstruktivistiske forståelse af dokumenter betyder det, at beskrivelserne leder an til at fokusere på forsorgshjemmets måde at drive tilbud på og på, hvordan tilbuddet er organiseret. Beskrivelsen af socialarbejderens opgave underbygger fokus på livet på forsorgshjemmet, da arbejdsopgaverne i høj grad fokuserer på det arbejde, der skal udføres med mennesker i hjemløshed under deres ophold på forsorgshjemmet. Socialarbejderen skal fokusere på bostøtte og botræning, udføre sagsbehandling, udredning og planarbejde samt skriftlige opgaver. Forventningerne til socialarbejderen knyttes an til hendes evne til at orientere sig mod forsorgshjemmet. Med min socialkonstruktivistiske forståelse af dokumenter ser jeg beskrivelserne som et udtryk for den virkelighed, som organisationerne har forsøgt at gøre gældende, og her har fokus været på livet på forsorgshjemmet og de rammer, som forsorgshjemmet udgør. I jobannoncerne er det kun implicit, at der er et liv efter forsorgshjemmet. Måske skal bostøtten og træningen lede til, at mennesker i hjemløshed kan blive klar til at komme i en bolig. Måske betyder relevant sagsbehandling, udredning og planarbejde, at socialarbejderen skal fremskaffe en relevant bolig. Det gode arbejde orienterer sig mod tiden på forsorgshjemmet og den udvikling, som mennesker i hjemløshed skal igennem, uden at det eksplicit fremgår, hvad udviklingen orienterer sig mod.

I første periode er der nogle jobannoncer, som begynder at fremhæve opgaver, som peger eksplicit på et liv efter forsorgshjemmet, og i anden periode bliver det mere udtalt i jobannoncerne. I display 8 viser jeg eksempler fra første og anden periode.

	2007-2008	2018-2019
Fokus på livet efter opholdet på forsorgshjemmet	”[Socialarbejderen skal] planlægge og udføre botræning og udslusning fra [tilbuddet].” (Aarhus Kommune, 2008b)	”[Socialarbejderen skal] i et tæt samarbejde med teamet og andre samarbejdsparter kunne undersøge og vurdere behov for støtte i kommende bolig ...” (Aarhus Kommune, 2018a)

Display 8

I eksemplet fra første periode ses det, hvordan socialarbejderen skal planlægge og udføre udslusning fra tilbuddet. Botræningen kobles her til formålet om at hjælpe mennesker ud af hjemløshed. Selvom der i første periode er eksempler på, at formålet beskrives eksplicit, sker der et mere tydeligt skifte frem til anden periode. I anden periode er der på tværs af det organisatoriske felt fokus på opgavernes sigte hen mod en kommende bolig og dermed livet efter opholdet. Med institutionel teori forstår jeg det således, at den institutionelle kontekst, som organisationerne indgår i, har forandret sig, så der sker et skifte i den virkelighed, organisationerne forsøger at gøre gældende gennem jobannoncerne. Hvor forsorgsarbejdet tidligere knyttede an til opholdet på § 110-tilbuddet, rækker forsorgsarbejdet nu ind i fremtiden i en kommende bolig. I det følgende uddyber jeg, hvordan dette kommer til udtryk i anden periode.

I 2019 beskriver Jysk Børneforsorg/Fredehjem, at ”det overordnede formål med opholdet er at yde støtte til at komme hurtigst muligt og bedst muligt ud i egen bolig, på en måde så familien bliver mere selvhjulpne og får øget livsduelighed.” (Bostedet Ellengården, 2019). Samme år beskriver Blå Kors, at de ”søger en socialrådgiver, der brænder for at hjælpe hjemløse videre til egen bolig gennem rehabilitering under midlertidigt bo-ophold og i et tæt samarbejde med den enkeltes hjemkommune” (Blå Kors, 2019). I 2018 beskriver Aarhus Kommune, at tilbuddets ”opgaver er primært udarbejdelse af udredning, ASI screeninger og planarbejde med henblik på afklaring af fremtidige boligmuligheder.” (Aarhus Kommune, 2018a). Opholdet på forsorgshjemmet har et sigte, som strækker sig ud over det at gøre opholdet godt for det enkelte menneske. Der er et liv på den anden side af opholdet, som det er socialarbejderens opgave at støtte det enkelte menneske i at komme nærmere. Jeg er bevidst om, at der her kan være tale om forandringer i den måde, genren jobannonce konstrueres på, men jeg vil alligevel argumentere for, at forståelsen af forsorgsområdets opgave er væsensforskellig fra første til anden periode. Fra første til anden periode sker der et skifte hen mod, at et ophold på et forsorgshjem betyder, at man arbejder hen imod en boligplacering. Den

gode socialarbejder bør derfor løfte sit blik fra forsorgshjemmet og mod fremtiden for at bringe mennesker ud af hjemløshed. Organisationer opnår legitimitet ved at tilslutte sig værdien om et liv i egen bolig uden for forsorgsområdet, og ophold på forsorgshjem er derfor midlertidige.

Forsorgsområdets opgave er således stadig at tilbyde midlertidigt ophold, men formålet med opholdet har forandret sig, så det i højere grad handler om at komme i en egnet bolig. Skiftet i opgaven betyder også, at socialarbejderens arbejde på forsorgsområdet forandres. I første periode skulle socialarbejderen håndtere mennesker i hjemløshed under deres ophold på forsorgshjemmet, mens hun i anden periode i højere grad skal bekæmpe hjemløshed ved at orientere sit arbejde mod livet efter forsorgsoopholdet.

Samarbejde bliver vigtigt i socialarbejderens arbejde

I anden periode bliver det at samarbejde en kilde til legitimitet, da der sker en forandring i de normative elementer. Som vist ovenfor skal socialarbejderen i sit arbejde fokusere på livet efter forsorgsoopholdet. Det kræver, at socialarbejderen skal samarbejde med andre instanser.

I display 9 viser jeg empiriske eksempler på, hvordan samarbejdet med andre instanser beskrives i de to perioder.

	2007-2008	2018-2019
Samarbejde	”Institutionen arbejder tæt sammen med Århus Kommunes socialforvaltning.” (Jysk Børneforsorg/Fredehjem, 2007) Socialarbejderen skal ”understøtte kontakten til social- og beskæftigelsesforvaltning indenfor det socialretlige felt.” (Ellengårdens Familiepension, 2008)	Arbejdet på forsorgshjemmet ”indebærer samarbejde med mange forskellige eksterne samarbejdspartnere.” (Bostedet Ellengården, 2019). Et særligt kendetegn ved socialarbejderen er, at hun skal være ”samarbejdssøgende internt såvel som eksternt” (Bostedet Ellengården, 2018).

Display 9

I første periode er det hovedsageligt kun Jysk Børneforsorg/Fredehjem, der beskriver, at der forventes et samarbejde med andre instanser. Som display 9 viser, fremhæver organisationen

opgaver for socialarbejderen, som involverer andre kommunale instanser, som har en betydning i arbejdet med mennesker i hjemløshed. Det uddybes ikke nærmere, hvad samarbejdet indebærer, eller hvad formålet er. Der er altså eksempler på, at der er forventninger om, at socialarbejderen orienterer sig ud af huset og samarbejder med andre som en del af sit arbejde, men det er ikke det generelle billede i første periode. I eksemplerne fra anden periode beskrives det at samarbejde som afgørende for arbejdet på forsorgsområdet. Samarbejde bliver generelt en kilde til legitimitet i feltet. Det er ikke længere forsorgsområdet alene, der kan afhjælpe hjemløshed, og samarbejde bliver derfor en central del af socialarbejderens arbejde. Det vil jeg udfolde mere i det følgende.

I 2019 beskriver Blå Kors, at socialarbejderen er ”den overordnede aktør for rehabiliteringen herunder samarbejdet med beboerens hjemkommune og evt. andre eksterne aktører [hvilket kræver, at socialarbejderen] kan være proaktiv og vedholdende i kontakt med kommunale aktører og evt. andre, som med fordel inddrages i den sammenhængende indsats” (Blå Kors, 2019). Blå Kors understreger, at dem, som tager ophold på deres tilbud, orienterer sig ud mod det omkringliggende samfund, da man ønsker, at ”beboere i høj grad indgår i rehabiliteringstiltag udenfor... [tilbuddet] i samarbejde med bl.a. lokale private aktører og den enkelte beboers hjemkommune” (Blå Kors, 2019). I Aarhus Kommune understreger man i 2019, at ”vi har et tæt samarbejde med andre kommunale instanser, frivillige organisationer og andre, der kan spille positivt med for at den unge bliver bedre stillet til at nå sine mål.” (Aarhus Kommune, 2019b). Socialarbejderen skal ikke bare samarbejde med andre, men være proaktiv og opsøgende. Socialarbejderen skal etablere og fastholde kontakten. Den udbredte forståelse i feltet synes at være, at forsorgsarbejdet ikke kan stå alene, men skal forstås som en del af et netværk af aktører, der tilsammen kan bidrage til, at mennesker i hjemløshed kan opnå en tilværelse uden for hjemløsheden. Med udgangspunkt i institutionel teori forstår jeg skiftet fra første til anden periode som et udtryk for en forandring i, hvad der er legitimitetsgivende inden for den normative søjle. I anden periode bør socialarbejderen forstå sig selv som samarbejdspartner og koordinerende led i indsatsen mod hjemløshed. Samarbejde med hjemkommunen bliver et centralt aspekt af socialarbejderens arbejde, da det er hjemkommunen, der har mulighed for at tilbyde en bolig gennem kommunal boligplacering, og det er også hjemkommunen, som skal sikre den støtte, mennesker i hjemløshed efterfølgende har brug for i egen bolig. Socialarbejderen skal agere bindeled mellem mange instanser og samle trådene for at sikre en sammenhængende indsats. Socialarbejderen bør ikke længere forstå sin rolle som den, der kan bringe mennesker ud af hjemløshed gennem relationelt arbejde, hvor den enkelte støttes i at opnå bedre bocompetencer.

Kilden til legitimitet bliver at forstå sig selv som en, der åbner døre for den enkelte og aktiverer de instanser, der er nødvendige, for at mennesker i hjemløshed kan komme ud af hjemløshed.

Ovenstående er også udtryk for, at der sker et skifte i, hvad der er genstand for socialarbejderens arbejde. I første periode var mennesker i hjemløshed genstand for socialarbejderens arbejde, da de skulle udvikle nye færdigheder og kompetencer gennem botræning under opholdet på forsorgshjemmet. I anden periode er det i højere grad systemet, der er genstand for socialarbejderens arbejde, da der på tværs af forskellige instanser skal samarbejdes og koordineres for at hjælpe mennesker ud af hjemløshed. Mennesker i hjemløshed er stadig genstand for socialarbejderens arbejde, men der er kommet større fokus på, at hun også skal orientere sig udad i sit arbejde.

5.3.2 De grundlæggende antagelser af mennesker i hjemløshed forandres

I dette afsnit vil jeg vise, at de antagelser og selvfølgelige forståelser, der er om mennesker i hjemløshed, forandres fra første til anden periode. Der sker et skifte fra, at mennesker i hjemløshed er passive modtagere af socialarbejderens indsats, til at de er aktive mennesker i indsatsen. Der sker således en forandring i de kulturelle-kognitive elementer i institutionen Socialt Arbejde. Som vist i analysedel 1 er der i begge perioder og på tværs af det organisatoriske felt en fælles forståelse af målgruppen som en særlig udfordret gruppe med komplekse sociale problemer. I dette afsnit vil jeg udfolde, hvordan mennesker i hjemløshed alligevel positioneres forskelligt i beskrivelserne fra de to perioder.

Fra passive modtagere til aktive mennesker

De kulturelle-kognitive elementer forandres fra første til anden periode, da de selvfølgelige antagelser om mennesker i hjemløshed forandres. De går fra en position, hvor de er passive modtagere til at være aktive mennesker.

I display 10 vil jeg vise empiriske eksempler på, hvordan mennesker i hjemløshed positioneres i beskrivelserne i jobannoncerne i både første og anden periode.

	2007-2008	2018-2019
Fra passive til aktive	"Det er medarbejdernes opgave at være tovholder og støtte beboeren i at nå sine mål." (Tre Ege, 2008).	Organisationen ønsker at rekruttere en leder "som vægter at være i løbende dialog med medarbejderne og beboerne om udvikling af husets kultur og være sparringspartner i det daglige." (Aarhus Kommune, 2022)

Display 10

I første periode fremstilles socialarbejderen som den aktive part, som både er tovholder og skal støtte mennesker i hjemløshed. Mennesker i hjemløshed fremstilles som modtagere af socialarbejderens indsats, men de har dog indflydelse på de mål, der skal nås. I anden periode positioneres rollerne anderledes, og mennesker i hjemløshed fremstilles som medskabere af tilbuddet og som vigtige aktører i arbejdet. Handlingsrummet for mennesker i hjemløshed har udvidet sig, da de inviteres med ind som medskabere af tilbuddet, og deres viden anses for relevant og brugbar. Denne forandring fra første til anden periode afspejler forandringer i de grundlæggende forståelser af, hvad der tages for givet i feltet, og de er tegn på forandringer i de kulturelle-kognitive elementer i institutionen Socialt Arbejde. Denne pointe vil jeg uddybe mere nedenfor.

I første periode er mennesker i hjemløshed næsten fraværende i beskrivelsen af de opgaver, socialarbejderen skal udføre. Jysk Børneforsorg/Fredehjem annoncerer i 2008 efter en socialrådgiver, som primært skal varetage disse opgaver:

Man vil i samråd med beboerens kontaktperson bistå evt. samtalen/forløbet på ...

[tilbuddet] med henblik på, at løse den socialfaglige problemstilling bl.a.:

Deltage i teammøderne.

Sparring omkring økonomi.

Ansøgning om bolig, indskud m.m.

Opfølgning på opholdstilladelse. (Ellengårdens Familiepension, 2008)

I fremstillingen skal socialarbejderen samarbejde med sine kollegaer, som har den primære kontakt med dem, der bor på forsorgshjemmet. Arbejdet udføres ved at deltage i møder, sparring og sagsarbejde omkring ansøgninger. Det er uklart i annoncen, om de sidste opgaver foregår i samarbejde med kollegaen, eller om det involverer mennesker i hjemløshed. Fokus i beskrivelserne er opgavernes indhold, og hvad der skal gøres. Fremstillingen positionerer socialarbejderen som den aktive, der arbejder rundt om mennesker i hjemløshed, uden at denne har en aktiv rolle i sagen.

I 2008 beskriver Aarhus Kommune, at socialarbejderen skal "... opbygge kontakt til ... [tilbuddets] brugere (du er kontaktperson for 3-4 brugere), fastholde den aftalte struktur for den enkelte, samt iagttage brugerens adfærd med henblik på afklaring af brugerens videre visitation". I jobannoncen fremstilles rollerne igen som en hhv. aktiv og passiv part. Mennesker i hjemløshed er genstand for socialarbejderens indsats og har brug for socialarbejderen, der fastholder struktur og vurderer, hvad der skal ske. Socialarbejderen fremstilles som den, der gennem observationer og faglige vurderinger har kompetencen til at afklare, hvad der er brug for. Det er naturligvis en begrænsning ved det empiriske materiale, jeg har valgt, at antagelserne ikke uddybes.

If. Scott (2008, s. 58) vil selvfølgelige antagelser være med til at bestemme det handlingsrum, som de forskellige roller har mulighed for at indgå i. Jeg ser ovenstående beskrivelser fra udvalgte jobannoncer som eksempler på selvfølgelige antagelser. De selvfølgelige antagelser handler om, hvem der er relevante at inddrage, selvfølgeligheder om, hvilke opgaver mennesker i hjemløshed skal inddrages i, og hvilken indflydelse de har på opgaver. Har mennesker i hjemløshed mulighed for at påvirke den indsats, de tilbydes, eller er det socialarbejderen eller forsorgshjemmet, der afgør det? Ligger mennesker i hjemløshed inde med vigtig viden om, hvad de har brug for af støtte, eller er det fagpersonen, som kan analysere og vurdere, hvad der er brug for? Har mennesker i hjemløshed og socialarbejderen forskellige perspektiver, som tilsammen skaber viden om, hvad der er brug for af støtte? Min socialkonstruktivistiske forståelse af dokumenter gør, at jeg ser forskellen i beskrivelserne fra hhv. første og anden periode som et udtryk for den virkelighedsforståelse, som har været kendetegnende for hhv. første og anden periode. I første periode bærer virkelighedsforståelsen præg af, at der for organisationerne var fokus på socialarbejderens aktive rolle i arbejdet, mens mennesker i hjemløshed i højere grad blev fremstillet som passive modtager af og i indsatsen. Nedenfor vil jeg vise, hvordan de selvfølgelige antagelser forandres i anden periode.

I anden periode beskrives mennesker i hjemløshed som en mere aktiv part i arbejdet, der udføres på forsorgsområdet. I 2018 beskriver Aarhus Kommune, at formålet med opholdet er ”at udrede og afklare brugerens aktuelle livssituation og støttebehov samt tilbyde støtte og hjælp for at opnå en umiddelbar stabilisering. Målet er, i samråd med brugeren, at afklare, hvilket videre ophold/indsatser brugeren har brug for.” (Aarhus Kommune, 2019c). Forsorgsarbejdet er fortsat kendetegnet ved det akutte, og det indikeres, at det er mennesker i en dårlig forfatning, der indskrives på forsorgshjem, hvor en stabilisering er nødvendig. Samtidig positioneres den enkelte anderledes end i første periode, hvor det var socialarbejderen, der skulle vurdere, hvad det videre forløb skulle indebære. Nu er det i stedet i samråd mellem socialarbejderen og mennesket i hjemløshed, at det skal vurderes, hvad der videre skal ske. Mennesker i hjemløshed fremstilles som samarbejdspartnere, som skal inddrages i vurderinger. Handlingsrummet for mennesket i hjemløshed har udvidet sig og indeholder flere handlemuligheder end tidligere, da denne anses for at være kilde til vigtig viden. Et andet eksempel på dette viste jeg i analysedel 1, hvor mennesker i hjemløshed indtager en naturlig plads som samarbejdspartner i arbejdet med udredninger i anden periode. Min socialkonstruktivistiske forståelse af dokumenter gør, at jeg ser denne forandring som tegn på, at den institutionelle kontekst har forandret sig fra første til anden periode. Den virkelighed, som organisationerne forsøger at gøre gældende i de to perioder, er forskellig, og hvad der har institutionel opbakning, har forandret sig (Dahler-Larsen, 2005). De grundlæggende antagelser om mennesker i hjemløshed har forandret sig, hvilket viser, at de kulturelle-kognitive elementer har forandret sig. Når mennesker i hjemløshed ikke længere bare fremstilles som genstand for socialarbejderens arbejde, er det nu blevet en kilde til legitimitet at forstå mennesker i hjemløshed anderledes end tidligere. Da rollerne desuden er gensidigt forbundne, har det samtidig betydning for rollen som socialarbejder. For at leve op til de selvfølgelige antagelser skal socialarbejderen agere i overensstemmelse med forestillingen om, at mennesker i hjemløshed er aktive deltagere i arbejdet. Forandringerne i sammenspillet vil jeg udfolde mere nedenfor.

Sammenspillet mellem mennesker i hjemløshed og socialarbejderen forandres

Fra første til anden periode sker der en forandring af de kulturelle-kognitive elementer, hvorfor de roller og handlingsrum, der er mulige at indtage, forandres. I display 11 viser jeg empiriske eksempler på, hvordan rollerne som socialarbejder og menneske i hjemløshed beskrives forskelligt i de to perioder.

	2007-2008	2018-2019
Sammenspillet mellem socialarbejderen og mennesker i hjemløshed	Socialarbejderens opgave er bl.a. at ”hjælpe beboeren til en struktureret hverdag [kvalifikationer, som er afgørende, er, at socialarbejderen skal] orientere sig fagligt i relationer præget af beboerens kaos og projektioner Skelne mellem sit og beboerens ansvar Skelne mellem beboerens lyst og behov” (Aarhus Kommune, 2007a).	Socialarbejderen skal evne at ”arbejde på sidelinjen af brugernes uforudsigelige hverdage. Kan balancere krav, respekt og anerkendelse i samarbejdet med brugeren.... Griber momentet i forhold til den kaotiske bruger, når det er der” (Aarhus Kommune, 2018b)

Display 11

I første periode fremstilles mennesker i hjemløshed i en rolle kendetegnet ved kaos, projektioner og splitting. Et af problemerne er deres ustrukturerede levevis, som de skal hjælpes til at omlægge. Mennesker i hjemløshed bliver fremstillet som mennesker, der er drevet af lyster og drifter, og som har en tendens til ansvarsfralæggelse. Mennesker i hjemløshed positioneres som genstand for socialarbejderen, som skal se igennem deres adfærd for at se, ”hvad der i virkeligheden foregår”. I anden periode er mennesker i hjemløshed fortsat kendetegnet ved en kaotisk og til tider uforudsigelig livsstil, men nu fremstilles det i stedet som et vilkår, som socialarbejderen skal navigere i. Adfærden beskrives ikke som et problem, men som et vilkår i arbejdet. Disse tendenser forstår jeg som forandringer i de kulturelle-kognitive elementer, da de selvfølgeligheder, der influerer forsorgsområdet, ser ud til at være forandret, når jeg sammenligner første og anden periode. Det er ikke længere en selvfølge, at det enkelte menneske i hjemløshed skal ændre sin adfærd, men i stedet er det socialarbejderen, der skal kunne ”håndtere en vis grad af uforudsigelighed” (Aarhus Kommune, 2019d). Sammenspillet mellem rollerne har forandret sig, hvilket har betydning for det handlingsrum, det er muligt for mennesker i hjemløshed at indgå i. Denne pointe vil jeg udfolde mere i det nedenstående.

I 2007 beskriver Kirkens Korshær deres tilbud således: ”Som boform i Århus Kommune, skal vi dække de grundlæggende behov for mad, logi og hygiejne. Desuden skal vi, via udredning og opholdsplaner, beskrive beboerne og finde det rette fremtidige tilbud til den enkelte” (Tre Ege, Kirkens Korshær, 2007b). På forsorgshjemmet kommer mennesker i hjemløshed og får mulighed for at få opfyldt de meste basale behov. Sekundært nævnes det, at det også er forsorgsområdets

opgave at arbejde for, at det enkelte menneske kommer ud i et relevant tilbud. Det er socialarbejderen, der skal beskrive mennesker i hjemløshed og finde det rigtige tilbud. Sammenspillet mellem de to drejer sig primært om at dække de basale behov, mens socialarbejderen derudover positioneres som den, der skal bringe mennesker ud af hjemløshed. I anden periode beskrives sammenspillet anderledes, hvilket muliggør, at mennesker i hjemløshed kan indtage andre handlingsrum. Det vil jeg udfolde nedenfor.

I 2019 beskriver Blå Kors, at socialarbejderen ”har gode interaktionsevner og kan hjælpe beboeren til at være åben om sine problemer, sin (manglende) motivation angående arbejdet ud af hjemløshed og evt. andre svære udfordringer” (Blå Kors, 2019). I jobannoncerne beskrives sammenspillet mellem mennesker i hjemløshed og socialarbejderen anderledes end tidligere. Socialarbejderen har ikke det endelige svar på, hvad der skal bringe mennesker ud af hjemløshed. I stedet skal hun indgå i refleksive samtaler med den enkelte, hvor de sammen udforsker de barrierer, der er for den enkelte for at komme ud af hjemløshed. Mennesker i hjemløshed fremstilles som refleksive mennesker med potentiale til at udvikle sig og overkomme de svære udfordringer, de har i livet. Med institutionel teori forstår jeg det sådan, at det handlingsrum, som stilles til rådighed for mennesker i hjemløshed, udvides, da de nu positioneres som vigtige aktører, der skal involveres i processen hen mod et liv uden for hjemløshed. Tidligere var handlerummet mere snævert, hvor mennesker i hjemløshed blev fremstillet i rollen som den hjælp søgende, som skulle underlægge sig socialarbejderens faglige blik og vurdering. I anden periode positioneres mennesker i hjemløshed i rollen som samarbejdspartner og vigtig aktør i indsatsen. De grundlæggende antagelser har forandret sig, så det ikke længere er socialarbejderen, der kan hjælpe mennesker ud af hjemløshed, men det skal ske i et sammenspil, hvor de indtager forskellige roller, som i samarbejde skal forsøge at afhjælpe hjemløshed. Mennesker i hjemløshed fremstilles i en rolle, som indeholder flere nuancer, og de kan derfor både være kaotiske, samarbejdende og refleksive. Sammenspillet mellem rollerne påvirkes af de grundlæggende antagelser, der er fremherskende i institutionen (Scott, 2008, s. 58). Hvad der er kilder til legitimitet i den kulturelle-kognitive søjle har således forandret sig fra første til anden periode, og socialarbejderen skal derfor agere i overensstemmelse med andre antagelser og selvfølgeligheder for at blive forstået som den gode socialarbejder.

5.3.3 Videnskabeliggørelse af socialarbejderens praksis

I dette afsnit vil jeg vise, at de normative forventninger til socialarbejderen ændrer sig, da der fra første til anden periode sker en videnskabeliggørelse af socialarbejderens praksis.

Relevansstrukturen Forsorgsarbejde indeholder i anden periode langt flere typifikationer, som jeg kalder metoder. Forandringen forstår jeg som en videnskabeliggørelse af socialarbejderens arbejde. Det udfolder jeg med et eksempel, hvor jeg viser, at de normative elementer forandres, og at det bliver en kilde til legitimitet at arbejde metodisk og evidensbaseret.

I display 12 viser jeg de typifikationer, som handler om metoder, der udgør relevansstrukturen Forsorgsarbejde i hhv. første og anden periode.

	2007-2008	2018-2019
Typifikationer	Kognitiv forståelsesramme, kognitive metoder, recovery	De små skidts metode, ASI-screening, AMPS, KRAM, Coaching, Housing First, Recovery-orientering, CARE-metoder, Den aktive borger, Systemisk metode, Acceptance and Commitment Therapy, Miljøterapeutisk tilgang, Mentaliseringsforståelse, metodisk konfliktåndter og Åben dialog

Display 12

I første periode er der nogle af jobannoncerne, hvori det beskrives, hvilken metode eller hvilket værdisæt socialarbejderen skal arbejde efter. Det er dog slet ikke alle sammen, og der nævnes kun enkelte specifikke metoder, som dem, der er vist i displayet. I anden periode nævnes der mange forskellige metoder, hvoraf nogle er vist i displayet. Socialarbejderen skal i anden periode indgå i en kontekst, hvor socialt arbejde ikke er synsninger og privat praksis, men i stedet bør basere sig på metoder, der tager udgangspunkt i en bestemt problemforståelse og i bestemte forandringstanker. Selvom der bredt set fokuseres på metoder, er der ikke en ensartet forståelse på tværs af det organisatoriske felt om, hvilke metoder, der er de rigtige. På nær recovery-orienteringen, som gennemgående, på tværs af organisationerne, fremhæves som havende betydning for det sociale arbejde. Der er således forventninger om, at socialarbejderen arbejder systematisk og teoribaseret. Ifølge Scott (2008, s. 51) er en indikator for den normative søjle certificeringer og akkrediteringer, fordi de sætter standarder for, hvad der betragtes som godt inden for et felt. Selvom der i annoncerne ikke er tale om krav om særlige kurser eller certificeringer, forstår jeg den øgede fremkomst af typifikationer under relevansstrukturen Forsorgsarbejde som udtryk for, at der er sket en forandring i, hvad der er kilder til legitimitet. Den institutionelle kontekst, som organisationerne indgår i, har forandret sig, så der er sket et skifte i, hvad der normativt forventes af

socialarbejderen. Socialarbejderen forventes at tilslutte sig værdier om, at socialt arbejde skal være metodisk, hvilket jeg forstår som en videnskabeliggørelse af arbejdet. Jeg vil udfolde min pointe ved at belyse, hvordan opgaven med at håndtere adfærd og konflikter beskrives forskelligt på tværs af perioderne, hvilket jeg viser eksempler på i display 13. I afsnittet argumenterer jeg for, at socialarbejderen i anden periode forventes at arbejde systematisk og metodisk, og at det er et udtryk for en forandring i de normative elementer.

	2007-2008	2018-2019
Adfærds- og konflikthåndtering	Socialarbejderen skal ”bevare overblikket under pres Robust og bevare fodfæstet i en presset situation” (Aarhus Kommune, 2008a) Socialarbejderen skal ”kunne mestre en konfliktløsende kommunikation” (Aarhus Kommune, 2007c)	”Vi har fokus på sikkerhed og prioriterer strategier for konfliktforebyggelse højt i det daglige arbejde med brugergruppen. Vi arbejder også med konflikt nedtrapning og konflikthåndtering, når situationen kræver det” (Aarhus Kommune, 2019e) Socialarbejderen skal ”være tydelig i forhold til formidling af ønsket adfærd, herunder at konflikt nedtrappe, grænsesætte og evt. bortvise brugere med blik for Kirkens Korshærs rummelighed, tolerance og fokus på værdig behandling” (Kirkens Korshær, 2019a)

Display 13

I første periode er adfærdshåndtering mere implicit i jobannoncerne. Når der fremhæves særlige arbejdsopgaver eller kompetencer, som socialarbejderen skal mestre, ligger det implicit i beskrivelsen, at der nogle gange skal håndteres konflikter. Typifikationer, som bruges, er: presset situation, overblik, robust, bevare fodfæstet, konfliktløsende kommunikation, konfliktløsning. I første periode fremhæves kompetencer til at kunne agere, når der er opstået noget. Når der er en presset situation, skal socialarbejderen kunne bevare overblikket, fodfæstet og gennem sin kommunikation løse det, der er opstået. I anden periode forbindes adfærds- og konflikthåndtering med typifikationer som sikkerhed, strategier, forebyggelse, konflikt nedtrapning og -håndtering. De typifikationer, som bruges, fremstiller konflikthåndtering som noget, der involverer planlægning,

metoder og systematik. Derudover skal socialarbejderen ikke bare håndtere konflikter, men gøre det med blik for organisationens værdier. Konflikthåndtering er ikke bare et spørgsmål om at ”få arbejdet gjort”, men kræver faglighed og refleksivitet. Tendenserne, som jeg finder i jobannoncerne i hhv. første og anden periode, ser jeg som et udtryk for, at de normative forventninger til socialarbejderen har forandret sig, og at der derfor sker en institutionel forandring fra første til anden periode. Normerne, som knytter sig til anden periode, lægger vægt på, at den rigtige måde at arbejde på er mere metodisk og systematisk end tidligere. Adfærds- og konflikthåndtering er et eksempel på, hvordan det på forsorgsområdet i anden periode er blevet en kilde til legitimitet, at socialarbejderen forventes at arbejde metodisk og systematisk.

5.3.4 Opsummering af analysedel 2

I analysedel 2 har jeg vist, hvordan der fra første til anden periode er sket et skifte i, hvad der fokuseres på i jobannoncerne, og at der er sket en forandring i de normative og kulturelle-kognitive elementer. I beskrivelserne af forsorgsområdets opgaver har fokus ændret sig fra, at formålet var at tilbyde midlertidigt ophold, til at det midlertidige ophold er en måde at drive tilbuddene på, mens formålet er at afhjælpe hjemløshed. Det betyder, at socialarbejderen ikke længere skal håndtere mennesker i hjemløshed, men i stedet håndtere hjemløshed. Fokus skifter fra livet på forsorgshjemmet til livet efter forsorgshjemmet. Jeg har således vist, at der er sket et fokusskifte i forsorgsområdets opgave. Jeg viste, at de normative elementer forandres så kilder til legitimitet bliver at samarbejde og koordinere for at hjælpe mennesker ud af hjemløshed. De kulturelle-kognitive elementer forandres fra første til anden periode. Det gør de, da de grundlæggende antagelser og forståelser af mennesker i hjemløshed forandrer sig, så mennesker i hjemløshed i anden periode får mulighed for at deltage mere aktivt i arbejdet på forsorgsområdet. Det betyder, at sammenspillet mellem socialarbejderen og mennesker i hjemløshed har forandret sig, og socialarbejderen i anden periode skal agere i overensstemmelse med andre antagelser for at blive forstået som den gode socialarbejder. Afslutningsvist viste jeg, at de normative forventninger til socialarbejderen har forandret sig fra første til anden periode. I anden periode forventes socialarbejderen at arbejde efter metoder, hvorfor der sker en videnskabeliggørelse af arbejdet på forsorgsområdet. I analysedel 2 har jeg vist, at der på forskellige områder er sket en forandring i de institutionelle elementer, som har betydning for forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet.

6 Diskussion af analysens fund

I dette kapitel diskuterer jeg analysens fund og har inddelt det i tre afsnit. I første afsnit diskuterer jeg analysens fund over for de væsensforskellige træk, der kendetegner en trappetrinsindsats og en Housing First-indsats. I andet afsnit diskuterer jeg specialets bidrag til litteraturen om frontpersonalets værdiers betydning for muligheden for at implementere Housing First-indsatsen. I tredje afsnit diskuterer jeg analysens bidrag til litteraturen om Housing First-strategiens potentiale til systemforandring.

6.1 Er forsorgsområdet blev præget af Housing First-strategien?

I dette afsnit diskuterer jeg, hvordan specialets fund kan forstås i lyset af det, der kendetegner en trappetrinsindsats og en Housing First-indsats.

Som beskrevet i afsnit 4.4.1 har jeg lavet en illustration, som viser væsensforskelle mellem forsorgsarbejdet ved hhv. en trappetrinsindsats og en Housing First-indsats. Den danner udgangspunkt for denne diskussion, hvorfor jeg gengiver den her.

<u>TRAPPETRINSINDSATS</u>	<u>HOUSING FIRST-INDSATS</u>
Boligen som belønning	Boligen som menneskeret
Boligparathed – Træne færdigheder – Behandling – Afholdenhed	Recovery-orienteret praksis – Styrkefokuseret - Inddragelse – Selvbestemmelse – Forandring er mulig
Trappetrin – Akut – Trænende – Udslusning – Egen bolig	Samarbejde internt i systemet
Hjælpe til at fastholde bolig	Udgangspunkt i det enkelte menneske

Jeg argumenterer for, at første periode har karakteristiske træk, som minder om en trappetrinsindsats. I analysen viser jeg, at mennesker i hjemløshed i første periode positioneres som den passive part, som skal underlægge sig socialarbejderens faglige blik og vurderinger. Positioneringen har ligheder med en trappetrinsindsats, hvor mennesker i hjemløshed skal acceptere og indgå i en proces, hvor der er nogle bestemte forståelser af problemet og løsningen. Problemet er eksempelvis den problematiske adfærd, manglen på behandling eller deres forbrug af rusmidler, hvilket skal løses gennem de trin, som mennesker i hjemløshed skal bestige for at komme nærmere

et liv uden for hjemløshed. Mennesker i hjemløshed skal altså opnå en ønskværdige situation, som er kendetegnet ved eksempelvis afholdenhed. I en trappetrinsindsats er opholdet på forsorgshjemmet længerevarende, fordi de forskellige trin skal bestiges, inden mennesker i hjemløshed kan komme ud i egen bolig. Det har ligheder med min pointe i analysen, hvor jeg viser, at den gode socialarbejder i første periode skal orientere sig mod opholdet på forsorgshjemmet, hvorfor der ikke er det store fokus på livet efter forsorgshjemmet. Første periode viser således flere træk, som er karakteristiske for en trappetrinsindsats.

I anden periode ser jeg karakteristiske træk, som minder om en Housing First-indsats. Jeg viser i analysen, at forståelsen af mennesker i hjemløshed har forandret sig, og de fremstilles som mennesker, der også har styrker og evner, samtidig med at de kan være kaotiske og leve vanskelige liv. Forståelsen afspejler i højere grad den personorientering, der er kendetegnende for en recovery-orienteret praksis, hvor man er optaget af menneskers styrker og evner. Forståelsen af mennesker i hjemløshed er dog stadig også forbundet med fokus på deres udfordringer, hvilket ses i det fokus, der er på målgruppens udfordringer. I anden periode viser jeg, hvordan socialarbejderen forventes at samarbejde med mennesker i hjemløshed og inddrage dem aktivt, hvilket har ligheder med Housing First-indsatsen, hvor der er fokus på, at borgeren skal være i centrum og involveres. Endelig viser jeg, at organisationerne i anden periode forstår deres opgave som det at bekæmpe hjemløshed, og at der er et liv på den anden side af forsorgsoopholdet. Det har ligheder med forståelsen i en Housing First-indsats, at mennesker i hjemløshed kan komme ud af hjemløshed og opnå et liv uden for hjemløshed. I anden periode viser jeg, at samarbejde internt i systemet er en afgørende del af socialarbejderens opgave på forsorgsområdet, hvilket er i overensstemmelse med Housing First-strategien. Anden periode viser således flere træk, som er karakteristiske for en Housing First-indsats.

Opsummerende viser første periode karakteristiske træk for en trappetrinsindsats, mens anden periode viser karakteristiske træk for en Housing First-indsats. Denne pointe danner grundlag for de efterfølgende afsnit i diskussionen.

6.2 Analysens bidrag til litteraturen om frontpersonalets værdiers betydning for implementeringen af Housing First-indsatser

I ovenstående afsnit argumenterer jeg for, at anden periode har karakteristiske træk fra en Housing First-indsats. Housing First-strategien er en del af en bevægelse inden for socialt arbejde, hvor

indsatsen bygger på recovery-orienterede værdier (Manning & Greenwood, 2019). Housing First-indsatsen udspringer således af grundtanken, at mennesker kan komme sig, at sociale problemer ikke er lig med en endestation, og at alle mennesker uanset udfordringer har drømme og ønsker for deres liv. Manning & Greenwood (2019) har undersøgt frontpersonalets værdiers betydning for åbenheden over for recovery-orienteret praksis, hvor de konkluderer: “Our findings indicate that the potential for systems change from staircase services to Housing First programmes lies systems, structures, and norms that cultivate frontline staff members’ person-oriented values” (Manning & Greenwood, 2019, s. 657). Deres resultater peger på, at skiftet fra en trappetrinsindsats til en Housing First-indsats forudsætter, at frontpersonalet har personorienterede værdier, som retter sig mod menneskers styrker, da det har en afsmittende effekt på graden af recovery-orientering (Manning & Greenwood, 2019).

Analysens fund bidrager med viden om, at organisationerne på forsorgsområdet i deres rekruttering beskriver, at de ønsker socialarbejdere, som kan se sig selv i en kontekst, hvor hjemløshed forstås som et midlertidigt fænomen, og hvor mennesker i hjemløshed inddrages, hvilket er nogle af grundværdierne i en recovery-orienteret praksis. Grundet empirien kan specialet ikke bidrage med viden om, hvem der rekrutteres, eller hvordan praksis er på forsorgshjemmene. I den måde forsorgsområdet beskriver deres arbejde og deres forståelse af den gode socialarbejder, som det kommer til udtryk i jobannoncer, er det således i tråd med recovery-værdierne om at fokusere på inddragelse og håb om forandring. I analysen viser jeg også, at organisationerne i begge perioder beskriver målgruppen med udgangspunkt i deres udfordringer, hvilken ikke afspejler et styrkefokus. I analysen viste jeg også, at det fortsat er socialarbejderens opgave at adfærds- og konflikthåndtere, selvom det forventes, at hun gør det på en anden måde end tidligere. Mødet mellem mennesker i hjemløshed og socialarbejderen finder således stadig sted i en kontekst, hvor det er socialarbejderens rolle at regulere og opretholde tilbuddet. Disse træk peger på, at der også er andet end recovery-orientering, der præger forsorgsområdet i anden periode.

6.3 Analysens bidrag til litteraturen om Housing First-strategiens mulighed for at skabe systemforandring

I dette afsnit argumenterer jeg for, at specialets fund bidrager med ny viden om forsorgsområdets udvikling efter introduktionen af Housing First. Analysens fund bidrager med et institutionelt perspektiv på forandringer, der er sket i forsorgsområdet efter introduktionen, og bidrager således

med at udfylde lidt af det videnshul, der er ift. viden om Housing First-strategiens betydning i et institutionelt perspektiv. Jeg har været optaget af at undersøge forandringerne, som de kom til udtryk i den empiriske kontekst, og derfor ikke været optaget af kausale sammenhænge.

Ifølge Turner (2014) har Housing First-strategien sit egentlige potentiale ved den systemforandringer, det kan skabe. Housing First-strategien fordrer, at alle led i 'systemet' skal organiseres på en sådan måde, at man samarbejder for at afhjælpe hjemløshed. I analysen viser jeg, hvordan der er sket et skifte, fra at forsorgsområdet var mere lukket om sig selv, og socialarbejderen fokuserede på at udrede og støtte mennesker i hjemløshed til at opnå bedre bofærdigheder, til at forsorgsområdet er åbnet mere op over for omgivelserne og er blevet aktive i at aktivere 'systemet'. Det forstår jeg som et udtryk for, at forsorgsområdet i højere grad ser sig som en aktør i 'systemet', som sammen med andre instanser kan afhjælpe hjemløshed. Specialet bidrager således med resultater, der peger på, at organisationerne på forsorgsområdet forstår deres opgave anderledes end tidligere, da der er en øget fokusering på samarbejde, og formålet med opholdet er at komme ud i egen bolig. Analysens fund bidrager således med et perspektiv på, at der er sket forandringer i dele af systemet i tråd med Turners (2014) pointe om Housing First. Grundet specialets design er det dog ikke muligt at bidrage med perspektiver på, hvordan praksis er på forsorgshjemmene, eller om samarbejdet lykkedes.

7 Konklusion

I specialet har jeg undersøgt, hvordan forståelsen af den gode socialarbejder inden for forsorgsområdet forandrer sig efter introduktionen af Housing First-strategien.

Før introduktionen af Housing First-strategien er den gode socialarbejder en, der håndterer mennesker i hjemløshed, mens de opholder sig på forsorgshjemmet. Formålet for forsorgsområdet er at tilbyde midlertidigt ophold til mennesker i hjemløshed, og den gode socialarbejder skal orientere sig mod livet på forsorgshjemmet. Socialarbejderen er den aktive part, som gennem sine faglige observationer vurderer, hvad mennesker i hjemløshed har brug for, mens mennesker i hjemløshed er den passive part, som skal underlægge sig socialarbejderens faglige blik og vurderinger. Sammenspillet mellem de to er kendetegnet ved at orientere sig mod at dække de basale behov for mennesker i hjemløshed. Derudover er sammenspillet kendetegnet ved, at mennesker i hjemløshed er kaotiske og har en vanskelig adfærd, som socialarbejderen skal se

igennem for ”at se, hvad der i virkeligheden foregår”. Det skal hun gøre i forsøget på at få mennesker i hjemløshed til at opnå en mere ønskelig adfærd og tilværelse.

Efter introduktionen af Housing First-strategien er den gode socialarbejder en, der håndterer hjemløshed ved at orientere sig mod tiden efter opholdet på forsorgshjemmet. Forsorgsområdets formålet er stadig at tilbyde midlertidigt ophold til mennesker i hjemløshed, men det er en måde at drive tilbuddet på, mens formålet er at håndtere hjemløshed. Den gode socialarbejder skal i højere grad orientere sig mod livet efter forsorgsoopholdet ved at samarbejde med hjemkommune og andre instanser, der kan være med til at hjælpe mennesker ud af hjemløshed. Forsorgsområdet er ikke alene om at kunne bekæmpe hjemløshed, men skal indgå i et netværk af aktører som til sammen afhjælper hjemløshed. Socialarbejderen skal fortsat hjælpe mennesker i hjemløshed, men de er aktive medskabere af tilbuddet og aktive i indsatsen. Den adfærd, som mennesker i hjemløshed har, er et vilkår i socialarbejderens arbejde, som hun skal håndtere. Sammenspillet er kendetegnet ved, at socialarbejderen og mennesker i hjemløshed samarbejder om at håndtere hjemløsheden. Derudover er den gode socialarbejder kendetegnet ved at arbejde metodiske og systematisk, da socialarbejderens praksis er videnskabeliggjort, eftersom hun forventes at arbejde efter bestemte metoder og værdigrundlag.

I analysen viser jeg, hvordan de normative og kulturelle-kognitive elementer forandrer sig inden for forsorgsområdet efter introduktionen af Housing First-strategien. De normative forventninger, som socialarbejderen skal arbejde efter, og de grundlæggende antagelser, som socialarbejderen skal agere i overensstemmelse med, har forandret sig, hvorfor forståelsen af den gode socialarbejder også har forandret sig efter introduktionen af Housing First-strategien.

8 Diskussion af specialets kvalitet

I dette kapitel diskuterer jeg kvaliteten i specialet. Først belyser jeg kvalitet i et socialkonstruktivistisk projekt. Herefter diskuterer jeg specialets kvalitet ud fra kvalitetsbegreberne validitet, reliabilitet og generaliserbarhed.

Kvalitet i et socialkonstruktivistisk speciale

Kvalitet i et socialkonstruktivistisk speciale handler ikke om, hvorvidt der er opnået en sand eller korrekt beskrivelse af virkeligheden (Bransholm Pedersen, 2012). Dette speciale bidrager således med et perspektiv på problemstillingen og skal ikke forstås som det eneste sande perspektiv. I stedet

styrker det kvaliteten i en socialkonstruktivistisk undersøgelse, at der er gennemsigtighed og gennemgående refleksivitet, så det er klart, hvordan man er kommet frem til resultaterne (Bransholm Pedersen, 2012, s. 228). Jeg har gennem specialet været gennemsigtig ift. de valg, jeg har truffet, og hvordan det har haft indflydelse på specialets udformning og fund. Derudover har jeg været tydelig omkring min position som udforsker af et felt, som jeg samtidig er ansat i. Mine løbende refleksioner og gennemsigtigheden styrker kvaliteten af specialet, da det er muligt for læseren at vurdere, om valgene er velbegrundede og deraf, om der er belæg for specialets fund. For at styrke gennemsigtigheden har jeg gennemgående brugt citater som udgangspunkt for min analyse. På den måde er jeg gennemsigtig ift., hvordan jeg fortolker fremstillingerne i jobannoncer og bruger dem til at belyse fænomenet. Selvom jeg har været gennemsigtig, er jeg bevidst om, at jeg som forsker påvirker processen, hvorfor andre aldrig vil kunne gentage processen og komme frem til præcis samme resultat.

Validitet

Validitet handler om gyldighed og om, hvorvidt man har opnået relevant og gyldig viden om den problemstilling, man ønsker at belyse (Monrad & Olesen, 2018b, s. 299–302). Det handler grundlæggende om, hvorvidt der er sammenhæng mellem ”problemformulering, datatilvirkning og teoretisk grundlag” (Monrad & Olesen, 2018b, s. 300). Det socialkonstruktivistiske perspektiv er gennemgående i designet og operationaliseringen, hvorfor der er sammenhæng mellem enkeltdelene. Fænomenet, jeg undersøger, har jeg operationaliseret ved brug af institutionel teori og således konkretiseret og afgrænset ift. konteksten, det udspiller sig i. Jobannoncer vurderer jeg som en relevant empirisk kilde til gennem kvalitativ dokumentanalyse at fremanalysere indlejrede sandheder og forståelser om fænomenet. Sammenhængene mellem enkeltdelene gør, at jeg har opnået relevant viden om det fænomen, jeg har undersøgt.

Som beskrevet er der begrænsninger i min datakonstruktionsproces, som har betydning for det udvalg af jobannoncer, der indgår i empirien. Eksempelvis er der § 110-tilbud, som jeg ikke fandt jobannoncer fra, og hvis perspektiver ikke er fremkommet i dette speciale. Det kan derfor diskuteres, om datamaterialet er mættet nok. Samtidig styrker det validiteten, at der indgår jobannoncer fra alle organisationer fra det organisatoriske felt samt fra flere forskellige tilbud, hvorved der er en bredde repræsenteret i empirien. Det kunne styrke validiteten, hvis jeg havde valgt at inddrage flere empiriske kilder til at belyse fænomenet. Det kunne være et dokument i form

af en policy eller et interview. Med flere empiriske kilder havde det været muligt at komme med andre perspektiver på fænomenet.

Reliabilitet

Reliabilitet omhandler, hvorvidt undersøgelsen er gennemført nøjagtigt og præcist med særligt fokus på processen omkring datatilvirkningen og -bearbejdningen (Monrad & Olesen, 2018b, s. 302–303). Som beskrevet er dokumenter velegnet som empiriske kilder, da forskeren ikke er indblandet i processen, og man dermed undgår reaktivitet (Dahler-Larsen, 2005). Ved at bruge jobannoncer har jeg fået adgang til historisk empiri, som ikke er influeret af min deltagelse. Samtidig er jobannoncer ikke produceret med det formål at indgå i forskning, hvorfor jeg antager, at der er nuancer, som ikke fremgår af dette speciale. Særligt for første periode er jobannoncerne forholdsvis korte og fokuseret på at beskrive opgaverne, mens de i anden periode bliver længere og mere fyldige i deres beskrivelser. Forandringen i, hvordan genren jobannonce konstrueres, gør, at jeg naturligt har haft mere data tilgængelig for anden periode. Her ville det styrke reliabiliteten, hvis jeg havde inddraget andre kilder i form af dokumenter eller interview for at belyse flere aspekter af fænomenet.

For at styrke reliabiliteten valgte jeg at kode empirien både åbent og eksplorativt og teoridrevet ved brug af institutionelle begreber. Det, at jeg på forskellige måder har kodet empirien, imødegår, at jeg alene har kodet empirien. Det styrker desuden reliabiliteten, at min kodningsproces var en cirkulær proces, hvor jeg gentagne gange er vendt tilbage til min empiri og på den måde har udfordret og udfoldet min tidligere forståelse af empirien.

Generaliserbarhed

Generaliserbarhed handler om, hvorvidt resultaterne er overførbare til andre personer eller kontekster (Monrad & Olesen, 2018b, s. 306–307). Ved at vælge et casestudie som forskningsdesign er det muligt at resultaterne er overførbare til en anden kontekst med lignende karakteristika. Samtidig har jeg valgt Aarhus Kommune, som jeg anser for at være en ekstrem case, hvorfor de forandringer, jeg har vist i specialet, ikke nødvendigvis vil komme til udtryk i en anden geografisk kontekst. Dette speciale bidrager med viden om forandringer af fænomenet i en kontekst, som antages længe at have været influeret af Housing First-strategien. Nogle kommuner vil måske først orientere sig mod Housing First som bærende princip i indsatsen, når der fra 2023 er

lovgivning, som understøtter en sådan indsats. Valget af den geografiske afgrænsning kan altså mindske generaliserbarheden.

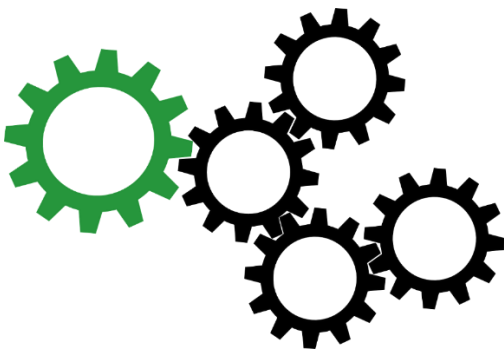
Opsummerende er der i specialet gennemsigthed og refleksivitet omkring de valg, jeg har truffet, og den betydning, de har haft for de resultater, der er fremkommet i specialet. I specialet har jeg opnået gyldig viden om det fænomen, jeg undersøger, men grundet empirien er der perspektiver, som ikke er belyst eller kunne belyses. Specialet skal forstås som ét perspektiv på problemstillingen, hvorfor andre undersøgelser med andre valg vil kunne fremkomme med andre perspektiver. Specialets resultater kan i visse henseender overføres til andre kontekster.

9 Perspektivering

I dette afsnit perspektiverer jeg specialets fund og processen. I første afsnit perspektiverer jeg over det mulige krydspres, der kan opstå når Housing First-indsatsen ikke er implementeret bredt. Derefter diskuterer og perspektiverer jeg over vigtigheden af de begreber, der bruges af alle os, der producerer dokumenter. I tredje afsnit reflekterer jeg over specialets design som en hyldest til dokumenter.

9.1 Socialarbejderen i krydspres

Fundene i specialet kan bidrage til en diskussion om den udvikling der er sket og er ved at ske på forsorgsområdet. Som beskrevet, kræver det at systemet samarbejder hvis det skal lykkedes at implementere Housing First-strategien (Turner, 2014). Billede 2 illustrerer med et sæt tandhjul, hvordan systemet skal samarbejde smidigt for at afhjælpe hjemløshed.

Billede 2 Illustration af systemets samarbejde om at afskaffe hjemløshed

De enkelte tandhjul symboliserer boligtildelingen, ydelsescenteret, bostøtterne og forsorgshjemmene, der skal samarbejde om at afskaffe hjemløshed. Hvis et af tandhjulene sidder fast, bremser det resten af systemet i at kunne afhjælpe hjemløshed. Hvis forsorgshjemmene fokuserer på at arbejde relationelt med mennesker i hjemløshed fremfor på at samarbejde med hjemkommunen, bliver det vanskeligt at iværksætte en hurtig boligplacering. Hvis ydelsescenteret har lange sagsbehandlingstider, bliver det vanskeligt at sikre indskudslån, etablering osv. Hvis der er ventetid på at få tildelt bostøtte, kan det være, at det enkelte menneske fraflytter forsorgshjemmet og i en kritisk periode må undvære den nødvendige støtte. Det peger tilbage på, at hvis det skal lykkedes med Housing First-indsatsen bredt set, skal der være tale om en systemforandring, hvor der på tværs af sektorer og siloer skal samarbejdes om at afskaffe hjemløshed. Som beskrevet i problemfeltet viser rapporter i de senere år, at Housing First endnu ikke er implementeret bredt i Danmark, og at der er forskellige udfordringer (Socialstyrelsen, 2021). I billedlig forstand arbejder alle tandhjulene altså ikke sammen, hvilket bremser mulighederne for at afskaffe hjemløshed.

Det giver anledning til, at der kan opstå et krydspres. Jeg kan forestille mig en situation, hvor indsatsen på forsorgshjemmene indrettes på korte ophold og hurtig afklaring, men hvor det, der skulle ”stå klar bagefter”, ikke står klar. Den gode socialarbejder forventes at arbejde i overensstemmelse med Housing First-indsatsens værdier, men i praksis er opholdene på § 110-tilbuddene lange på grund af manglende boliger, og ude i boligen modsvarer bostøtten ikke det støttebehov, mennesker i hjemløshed har. Jeg forestiller mig at det kunne lede an til et krydspres, da de forventningerne til socialarbejderens praksis, ikke stemmer overens med den virkelighed, hun arbejder i.

Specialets fund kunne give anledning til en undersøgelse af socialarbejderens arbejde på forsorgsområdet. Det kunne designes som et observationsstudie eller involvere interview, for at undersøge socialarbejderens mulighed for at arbejde for en hurtigt boligløsning med den rette støtte.

9.2 Alle os, der producerer dokumenter

Igennem specialeprocessen har jeg læst utallige dokumenter, og det blev tydeligt for mig, at de begreber, vi bruger om mennesker i udsatte positioner, har en stor betydning for den virkelighed, der konstrueres i dokumentet. Jeg har læst dokumenter tilbage fra 2002 og har kunne se en forandring i, hvordan mennesker i hjemløshed italesættes på tværs af policy, evalueringer, jobannoncer og diverse andre dokumenter. De er blevet omtalt som de svageste grupper, hjemløse,

borgere, brugere, beboere, narkoprostituerede hjemløse, borgere i hjemløshed m.fl. Selvom det i specialet til tider har været omstændigt at blive ved med at skrive ”mennesker i hjemløshed”, er det for mig en kontinuerlig påmindelse om, at det er mennesker, det drejer sig om. Specialeprocessen har således skærpet min forståelse af, at det betyder noget, hvordan mennesker i udsatte positioner fremstilles i jobannoncer, policy og de tusindvis af andre dokumenter, der hele tiden produceres.

Specialets fund kunne give anledning til en undersøgelse af, hvordan forskellige måder at omtale mennesker i hjemløshed påvirker vores forståelse af dem. En måde at belyse problemstillingen kunne være at undersøge betydningen af de ord, der bruges i det sociale arbejdes praksis. Metodisk kunne man bruge vignetmetoden til at undersøge forskelle i holdninger alt efter, hvilken betegnelse der bruges om målgruppen.

9.3 En hyldest til dokumenter

Mit møde med kvalitativ dokumentanalyse var derfor en øjenåbner til en verden fyldt med viden om, hvordan sandheder og forståelser er historiske og kontekstuel afhængige. Min egen oplevelse gennem uddannelsesinstitutionerne har været, at særligt kvalitative interview og kvantitative metoder favoriseres i litteratur og undervisningen. Dokumenter kategoriseres ofte som sekundære kilde eller som baggrundskilder og positioneres sekundært til interview eller kvantitative data. Dahler-Larsens (2005) pointe om, at dokumenter ”er et forsøg på under bestemte omstændigheder og med en given institutionel opbakning at gøre en bestemt virkelighed gældende” (Dahler-Larsen, 2005, s. 238) har forandret min egen forståelse af de dokumenter, som vi hver dag omgiver os med som socialarbejdere. Mit ønske med dette speciale er at lave en hyldest til dokumenter og tildele de tusindvis af dokumenter, der hele tiden produceres, en plads i rampelyset. Jeg håber, at specialet kan give anledning til en opblomstring af undersøgelser, som inddrager de dokumenter, som ligger frit tilgængelige for os alle, og som nogle gange antages for trivielle dokumenter. Dokumenter, som indeholder viden om de sandhedskonstruktioner, som er afgørende for, hvordan vi som socialarbejdere forstår verden, hvordan vi positionerer de mennesker, vi arbejder sammen med, og hvordan vi forstår vores praksis.

Specialets fund af forandringer i genren jobannonce kunne inspirere til en undersøgelse af udviklingen af genren jobannonce på tværs af felter inden for socialt arbejde. Det kunne konstrueres som en komparativ analyse, hvor man undersøgte ligheder og forskelle på tværs af organisatoriske felter.

10 Litteraturliste

Bacchi, C. L. (2009). *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Pearson Australia.

Bay-Petersen, S. (2021, december 1). *Ny aftale på hjemløseområdet* [Artikel].

[http://www.sandudvalg.dk/nyheder/ny-aftale-p%C3%A5-](http://www.sandudvalg.dk/nyheder/ny-aftale-p%C3%A5-hjeml%C3%B8seomr%C3%A5det)

[hjeml%C3%B8seomr%C3%A5det](http://www.sandudvalg.dk/nyheder/ny-aftale-p%C3%A5-hjeml%C3%B8seomr%C3%A5det)

Benaminsen, L. (2019). *Hjemløshed i Danmark 2019: National kortlægning*. VIVE - Det Nationale

Forsknings- og Analysecenter for velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/14218/3352843>

Blå Kors. (2019). *Socialrådgiver søges til nyt botilbud for hjemløse i Aarhus* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=h935597>

Bostedet Ellengården. (2018, oktober 31). *Socialrådgiver til attraktiv arbejdsplads* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8078392>

Bostedet Ellengården. (2019). *Socialpædagog—Forsorgshjem for familier* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8548493>

Bransholm Pedersen, K. (2012). Socialkonstruktivisme. I S. Juul & K. Bransholm Pedersen (Red.),

Samfundsvidenskabernes videnskabsteori: En indføring (s. 187–232). Hans Reitzel.

Børne- og Socialministeriet. (2017). *Handlingsplan til bekæmpelse af hjemløshed*.

<https://sm.dk/media/7280/handlingsplan-til-bekaempelse-af-hjemloeshed.pdf>

Corydon Harritsø, S., Bertelsen, S., & Damsgaard Hansen, M. (2018). *Kortlægning og masterplan*

på hjemløseområdet 2018. Aarhus Kommune, Sociale Forhold og Beskæftigelse.

<https://www.aarhus.dk/media/28662/rapport-hjemloeseplan-2018.pdf>

Dahler-Larsen, P. (2005). Dokumenter som objektiveret social virkelighed. I M. Järvinen & N.

Mik-Meyer (Red.), *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: Interview,*

observationer og dokumenter (s. 235–254). Hans Reitzel.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. (2018). Driftsoverenskomst. I *Den Danske Ordbog*.

<https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=driftsoverenskomst>

Ellengårdens Familiepension. (2008, december 26). *Socialrådgiver/socialformidler* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2647866>

Frederiksen, M. (2018). Design. I M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 83–106). Hans Reitzel.

Indenrigs- og Socialministeriet, & Rambøll. (2009). *Regeringens hjemløsestrategi—En strategi til at nedbringe hjemløshed i Danmark 2009-2012*.

<https://bibliotek.dk/da/moreinfo/netarchive/870970-basis%253A28074131>

Jysk Børneforsorg/Fredshjem. (2007, november 14). *Familieinstitutionen Ellengården i Århus søger forstander* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2156809>

Jørgensen, S. S., Tietgen, F., Omar, M., Abildskov, C., & Henriksen, K. B. (2020). *Borgere i hjemløshed under corona* [Projektopgave 2. semester - Kandidat i Socialt Arbejde]. Aalborg Universitet.

Kirkens Korshær. (2019a, oktober 11). *Kirkens Korshærs Døgnavarmestue i Aarhus søger medarbejder til natstilling* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=h930118>

Kirkens Korshær. (2019b, december 6). *Kirkens Korshærs Forsorgstilbud i Aarhus Midt søger 2 socialfaglige medarbejdere til natstillinger i Ungeherberget* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=h944408>

Krause, M. (2021). *Model cases: On canonical research objects and sites*. The University of Chicago Press.

- Lynggard, K. (2015). Dokumentanalyse. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (2., s. 153–168). Hans Reitzel.
- Manning, R. M., & Greenwood, R. M. (2019). Understanding Innovation in Homeless Service Provision: A Study of Frontline Providers' Values-Readiness for Change. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 46(5), 649–659.
<https://doi.org/10.1007/s10488-019-00943-0>
- Monrad, M. (2018). Tilvirkning af data. I M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 107–143). Hans Reitzel.
- Monrad, M., & Olesen, S. P. (2018a). Indledning. I M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 9–31). Hans Reitzel.
- Monrad, M., & Olesen, S. P. (2018b). Kvalitet og kritik. I M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 293–318). Hans Reitzel.
- Nelson, G., Worton, S. K., Macnaughton, E., Tsemberis, S., MacLeod, T., Hasford, J., Goering, P., Stergiopoulos, V., Aubry, T., & Distasio, J. (2019). Systems change in the context of an initiative to scale up Housing First in Canada. *Journal of Community Psychology*, 47(1), 7–20. <https://doi.org/10.1002/jcop.22095>
- Olesen, S. P. (2018). Analysestrategi. I M. Monrad & S. P. Olesen (Red.), *Forskningsmetode i socialt arbejde* (s. 145–170). Hans Reitzel.
- Olsen, R. (2017). Hjemløshed i udvikling. I J. Guldager & M. Skytte (Red.), *Socialt arbejde—Teorier og perspektiver* (2., s. 332–353). Akademisk Forlag.
- Pedersen, J. S. (2014). Institutionel teori. I S. Vikkelsø & P. Kjær (Red.), *Klassisk og moderne organisationsteori* (s. 233–256). Hans Reitzel.

Pleace, N. (2019). *Housing first-håndbog Europa*. Socialstyrelsen.

<https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/housing-first-handbog-europa/@@download/publication>

Rambøll, & SFI. (2013). *Hjemløsestrategien Afsluttende rapport*.

https://socialstyrelsen.dk/filer/voksne/hjemloshed/endelig_hovedrapport_september_2013.pdf

Regeringen. (2002). *Det fælles ansvar: Regeringens handlingsprogram for de svageste grupper*. Socialministeriet.

Regeringen. (2021). *Alle skal have et hjem—En ny vej ud af hjemløshed*.

https://sm.dk/Media/637707503456423124/Alleskalhaveethjem_Ennyvejudadfhjemloshed_Udspil_25okt2021.pdf

Regeringen, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, & KristenDemokraterne.

(2021). *Fonden for blandede byer—Flere billige boliger og en vej ud af hjemløshed*.

<https://www.regeringen.dk/media/10834/aftaletekst-aftale-om-etablering-af-fonden-for-blandede-byer.pdf>

Rådet for Socialt Udsatte. (2021, november 26). *Rådet for Socialt Udsatte bifalder aftale om hjemløshed: - Der er tale om et nybrud i socialpolitikken* [Pressemeddelelse].

<https://udsatte.dk/nyheder/raadet-socialt-udsatte-bifalder-aftale-om-hjemloshed-er-tale-om-nybrud-socialpolitikken>

Scott, W. R. (2008). *Institutions and organizations: Ideas and interests* (3.). Sage Publications.

Servicebogen. (2022, LBK nr af 24/01/2022). Bekendtgørelse af lov om social service.

<https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/170>

- Social -, Børne- og Integrationsministeriet. (2013). *Udmøntning af satspuljen for 2014 Delaftale for social-, børne- og integrationsområdet*. <https://sim.dk/media/27460/udmoentning-af-satspuljen-for-2014.pdf>
- Social- og Ældreministeriet. (u.å.-a). *En selvejende institution*. Hentet 18. februar 2022, fra <https://sm.dk/arbejdsmraader/frivillig-social-indsats/den-frivillige-sociale-indsats/en-selvejende-institution>
- Social- og Ældreministeriet. (u.å.-b). *Om Tilbudsportalen*. Om Tilbudsportalen. Hentet 23. januar 2022, fra <https://tilbudsportalen.dk/tilbudssoegning/artikel/om-tilbudsportalen>
- Socialstyrelsen. (2020). *Faglige anbefalinger til § 110-boformernes socialfaglige indsats*. <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/faglige-anbefalinger-til-ss-110-boformernes-socialfaglige-indsats/@@download/publication>
- Socialstyrelsen. (2021). *Styrket implementering af Housing First: Erfaringer fra danske kommuner*. <https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/styrket-implementering-af-housing-first---erfaringer-fra-danske-kommuner/@@download/publication>
- Tre Ege. (2008, juni 23). *Socialarbejder* [Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2669662>
- Tre Ege, Kirkens Korshær. (2007a, januar 4). *Forstander* [Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r1573027>
- Tre Ege, Kirkens Korshær. (2007b, juni 11). *Døgmedarbejder* [Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r1869476>
- Turner, A. (2014). *Beyond Housing First: Essential Elements of a System-Planning Approach to Ending Homelessness. The School of Public Policy Publications, 7*. <https://doi.org/10.11575/sppp.v7i0.42486>

- Villadsen, K. (2004). Rådvilde og sårbare klienter. I *Det sociale arbejdes genealogi: Om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker* (s. 142–165). Hans Reitzel.
- Vind, L. (2007). *Indføring af klientudredning og indsatsplanlægning i boformer for hjemløse*. Aarhus Universitet, Center for Rusmiddelforskning.
- Yates, J., & Orlikowski, W. J. (1992). Genres of Organizational Communication: A Structural Approach to Studying Communication and Media. *The Academy of Management Review*, 17(2), 299–326. <https://doi.org/10.2307/258774>
- Aarhus Kommune. (2007a, maj 29). *Pædagog* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r1842034>
- Aarhus Kommune. (2007b, august 8). *Ergoterapeut* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r1970256>
- Aarhus Kommune. (2007c, september 26). *Sygeplejerske* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2093908>
- Aarhus Kommune. (2007d, november 14). *Socialrådgiver/socialformidler* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2156354>
- Aarhus Kommune. (2008a, januar 8). *Pædagog* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2263681>
- Aarhus Kommune. (2008b, august 25). *Pædagog og social- og sundhedsassistent/casemanager* [Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r2783885>
- Aarhus Kommune. (2018a, januar 15). *Ergoterapeut til barselsvikariat på Forsorgshjemmet Østervang 37 timer ugentligt 1. Maj 2018* [Jobannonce].
<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r7647097>

Aarhus Kommune. (2018b, juni 14). *Forsorgs- og Samværstilbuddet Nordbyen søger snarest en basismedarbejder 30 timer om ugen til en midlertidig stilling af 12 måneders varighed.*

[Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r7883066>

Aarhus Kommune. (2019a, februar 22). *Afløsere/tilkaldevikarer søges hurtigst muligt til Forsorgstilbuddet Malmøgade – et forsorgstilbud for unge hjemløse (18-24 år)*

[Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8252498>

Aarhus Kommune. (2019b, marts 22). *Basismedarbejder 37 timer ugentligt til Malmøgade pr. 1.*

Juni 2019 – et forsorgstilbud for unge hjemløse 18-24 årige. Center for Akut og Opsøgende indsatser [Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8297790>

Aarhus Kommune. (2019c, juni 7). *Social- og sundhedsassistent til Forsorgshjemmet Østervang*

[Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8419466>

Aarhus Kommune. (2019d, juni 18). *To sundhedsfaglige medarbejdere 37 timer/ugen pr. 1.*

September 2019 eller snarest herefter [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8434011>

Aarhus Kommune. (2019e, december 20). *Forsorgs- og Samværstilbuddet Nordbyen søger pr.*

1.2.2020 eller snarest derefter, en socialrådgiveruddannet tovholder 37 timer om ugen

[Jobannonce]. <https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8695973>

Aarhus Kommune. (2022, april 2). *Leder til forsorgstilbud for unge, Malmøgade* [Jobannonce].

<https://www.jobindexarkiv.dk/cgi/showarchive.cgi?tid=r8572383>

11 Bilagsoversigt

Bilag 1: Litteratursøgning

Bilag 2: Sekundære dokumenter

Bilag 3: Søgninger til at konstruere det organisatoriske felt

Bilag 4: Uddybende beskrivelser af organisationerne, som indgår i det organisatoriske felt

Bilag 5: Søgeord på Jobindex

Bilag 6: Hvordan jeg hentede jobannoncerne ned fra hjemmesiden og databehandling

Bilag 7: Oversigter over jobannoncer, som indgår i specialets empiri